

XVII.
SPRAWOZDANIE
dyrekcyi
c. k. gimnazyum polskiego
w Cieszynie
za rok szkolny 1911/12.

T r e ś ć :

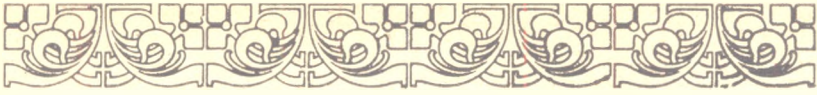
- a) Kazanie Pogrzebowe Księdza Piotra Skargi. Napisał Stanisław Mondelski.
- b) Wiadomości szkolne, podane przez dyrektora.

C I E S Z Y N.
Nakładem funduszu naukowego.
1912.

Ry. i kw.
Spr. 23

St. Mondelski.

Kazania Pogrzebowe Księdza Piotra Skargi.

(Przyczynek bibliograficzny.)

W wydaniu zbiorowym dzieł Piotra Skargi p. t.: „Kazania Przygodne z innymi drobniejszymi pracami¹⁾ — od strony 236tej do 271. są umieszczone kazania pogrzebowe w następującym porządku:

- I. Pogrzebne kazanie pierwsze²⁾.
- II. Pogrzebne kazanie wtore³⁾.
- III. Na pogrzebie Pana wielkiego; kazanie pogrzebne trzecie⁴⁾.
- IV. Kazanie na pogrzebie Krolowej Polskiej Anny, ostatniego potomka domu Jagiellowego⁵⁾.
- V. Kazanie na pogrzebie Krolowej Polskiej Anny z Rakuz, żony Zygmunta Trzeciego, polskiego y Szwedzkiego Krola⁶⁾.

Wszystkich zatem kazań pogrzebowych Skargi jest pięć. — Oznaczam je rzymskimi cyframi (I., II., III., IV., V.) dla ułatwienia oryentowania się wśród cytat i w tym także celu, aby nie powtarzać przy każdym cytacie tytułu każdego kazania z osobna. — Cytaty podaję z wydania z r. 1610.

Wszystkie te kazania pogrzebowe znajdują się także w wyda-

¹⁾ Tytuł zupełny: „Kazania Przygodne z innymi drobniejszymi pracami o rożnych rzeczach wszelakim stanom należących. X. Piotra Skargi, Societatis Jesu. Teraz znowu przeyrzane y w iedne księgi dla snadniejszego używania zebrane. Z dozwoleń Starszych. Cum Gratia et Privilegio. S. R. M. Kraków. W drukarni Andrzeia Piotrkowczyka. Typografa Króla J. M. Roku Pańskiego 1610.

²⁾ Od str. 236 do 242.

³⁾ Od str. 242 do 246.

⁴⁾ Od str. 247 do 251.

⁵⁾ Od str. 252 do 259.

⁶⁾ Od str. 259 do 271.

niu wcześniejszem p. t.: „Kazania o Siedmiu Sakramentach Kościoła Ś. Katholickiego, do których są przydane Kazania Przygodne“⁷⁾ — z roku 1600 od str. 382—419. Nadto w wydaniu kazań na niedzielę i święta z r. 1597⁸⁾ od str. 708—715 umieszczone jest po raz pierwszy kazanie IVte.

Osobno kazania te nie były drukowane ani za życia Piotra Skargi, ani po jego śmierci. Zupełnie błędną jest data **1592**, którą podaje Ignacy Polkowski⁹⁾ w uwadze do kazania IVtego, ponieważ wyprzedza o całe cztery lata datę śmierci Anny Jagiellonki, t. j. rok 1596. Pomyłkę tę jednak można złożyć na karb niesprostowanych pomyłek drukarskich.

A zatem za życia Skargi kazania: I, II, III, i V, były drukowane dwa razy, a IVte trzy razy.

M. J. A. Rychcicki (= Maurycy hr. Dzieduszycki) w swoim dziele p. t.: „Piotr Skarga i Jego Wiek“ (Kraków 1869) dzieli kazania przygodne Skargi na cztery kategorie: 1. religijne, 2. pogrzebowe, 3. tryumfalne, 4. polityczne [sejmowe]¹⁰⁾.

Do pism (nie kazań) przygodnych Skargi zaliczyć trzeba nadto wszystkie jego dedykacye, które są tak piękne i tyle nieraz ciekawych szczegółów podają i tak się przytem wyróżniają od wszystkich innych pism, że same dla siebie stanowią pewną odrębną całość.

Kazania pogrzebowe są zatem — według podziału Rychcickiego — kazaniem przygodnem. Przygodnem jednak kazaniem nazywamy takie, które z okazji jakiegoś zdarzenia czy uroczystości

⁷⁾ Tytuł zupełny: „Kazania o Siedmiu Sakramentach Kościoła Ś. Katholickiego. Do których są przydane Kazania Przygodne o rozmaitych nabożeństwach wedle czasu, których jest wypisany na przodku Regestr. — Czynione y napisane od X. Piotra Skargi Societatis Jesu. Za dozwoleńiem Starszych. Cum Gratia et Privilegio S. R. M. W Krakowie. W drukarni Andrzej Piotrkowczyka. Roku Pańskiego 1600.“

⁸⁾ Tytuł zupełny: „Kazania na Niedziele y święta całego Roku X. Piotra Skargi, Societatis Jesu. Znowu od niego przeyrzane: z przydaniem kilku kazań Seymowych: y kazania na pogrzebie królowey J. M. starey. Dwa są przy nich Regestry. Jeden do nauk na zmocnienie Katholickiej wiary: A drugi do naprawy obyczajów służący. Za dozwoleńiem Starszych. Cum Gratia et Privilegio S. R. M. W Krakowie. W drukarni Andrzej Piotrkowczyka. Roku Pańskiego 1597.“

⁹⁾ Żywot i pisma X. Piotra Skargi. Kraków: 1884.

¹⁰⁾ Ks. Władysław Krynicki w dziele p. t.: „Wymowa Święta“. Warszawa, 1906. Na str. 268. dzieli kazania przygodne Skargi na 1. sejmowe, 2. tryumfalne, 3. pogrzebowe, 4. polemiczne, 5. ascetyczne; podział Rychcickiego lepszy.

ten lub ów kaznodzieja wypowiada, a takimi kazaniem są tylko dwa, t. j. IVte i Vte.

Co do pozostałych trzech — to nasuwa się wiele wątpliwości.

Sam Skarga każde nazywa kazaniem pogrzebowem („pogrzebnem“), z czegoby wynikało, że je na pogrzebie wypowiedział. Mamy — dalej — takie wyrażenia, jak: „Niech tedy będzie ta przestroga na tym znacym pogrzebie“¹¹⁾, albo: „Tey się śmierci boymy, a tey, którą teraz ten brat nasz umarł nie boymy się“¹²⁾, albo jeszcze wyraźniejsze słowa tego samego kazania: „Wdzięczny to y miły iest Panu Bogu ziazd y schadzka wasza, do tey posługi brata naszego (abo siostry) w Bogu, którego ciało do grobu z taką czcią prowadzicie“¹³⁾, albo: „szczęśliwy ten nasz umarły, którego ciało grzebiem“¹⁴⁾, albo: „jako na tym pogrzebie znacym widzicie“¹⁵⁾ i t. p. Te wszystkie wzmianki — i cytaty powyższe wskazywałyby dość wyraźnie i przekonywująco, że Skarga kazania te rzeczywiście przygodnie wypowiedział. Jednak obok tych wskazówek mamy inne, które prowadzą do wręcz przeciwnego mniemania. I tak n. p. w Iszym kazaniu nawiasowe słowa „a bo siostry“ [brata naszego (abo siostry)], tak samo w kazaniu IIgiem: „a na końcu tego brata a bo siostry naszey, któremu posługę tę ostatnią czynim, nie zapomnim“¹⁶⁾. Ponadto we wszystkich trzech kazaniach pierwszych mamy na wstępie wyraźne wezwanie Ducha św., Chrystusa, Matki Boskiej, jak się to zwykło czynić przy zwyczajnych naukach niedzielnych, a już zupełnie na sposób nawet dzisiejszy w kazaniu IIIciem: „o czym krotko chcąc mówić, wzywamy pomocy Bożey przez Chrystusa Pana naszego, y przyczyną naświetszey Matki iego, y innych świętych, którzy w niebie są“¹⁷⁾, co tak bardzo przypomina zwyczajny zwrot dzisiejszych kazań w kościele katolickim: A teraz zwróćmy się o pomoc do Ducha św., mówiąc nabożnie Zdrowaś Maryo. Takich zwrotów nie używa się w kazaniach pogrzebowych —; nie używano ich i w wieku XVI.

To znów wskazywałoby na to, że te trzy kazania pogrzebowe

¹¹⁾ I. str. 241.

¹²⁾ I. str. 242.

¹³⁾ I. str. 236.

¹⁴⁾ II. str. 243.

¹⁵⁾ III.

¹⁶⁾ II. str. 242.

¹⁷⁾ III. str. 247.

albo 1. były zwyczajnemi naukami czyto w czasie Wielkiego Postu czy Dni Zaduszných, albo 2., co wydaje mi się rzeczą najprawdopodobniejszą, że kazań tych Skarga nie wygłosił wcale, a napisał je tylko jako wzór dla duchownych świeckich i zakonnych. To drugie przypuszczenie przyjmują wszyscy krytycy Skargi, jak Rychlicki, Polkowski, Mecherzyński, Osiński i wielu innych, jak również i historycy literatury polskiej, jak Tarnowski, Chmielowski, Rogalski, Bentkowski, Wiszniewski, jednakże bez bliższych dociekań i dowodów. To przypuszczenie ma poparcie i w słowach samego Skargi. W dedykacji wydania z roku 1600 biskupowi Tylickiemu znajdujemy takie zdanie: „Przydadzą się (= kazania) y duchownym y świeckim, y plebanom, y innym kapłanom, ktorzy do pozyskania dusz swoich pomocy cnót zbawiennych szukają“. Czyli, że w wydaniu tem jest wiele takich kazań, których Skarga nie mówił, a do tych w pierwszym rzędzie zaliczyć trzeba te właśnie pierwsze trzy kazania „pogrzebne“.

A że — te napisane — przeznaczone były na ementarz, na pogrzeb, zaliczył je Skarga sam do „Przygodnych“¹⁸⁾ — i my je do takich zaliczyć musimy.

Z powyższych wywodów wynika podział tych wszystkich kazań na dwie kategorie — na 1. wypowiedziane przez Skargę (IVte i Vte) i na 2. napisane tylko (Isze, IIgie i IIIcie).

Różnica między jednemi a drugimi jest jeszcze inna, natury głębszej, nie czysto formalnej — różnica w treści i w budowie samej.

Trzy pierwsze kazania pogrzebowe, czyli jak je Skarga nazywa „pogrzebne pierwsze, wtore i trzecie“, stanowią razem jedną całość; ogólna bowiem tendencja wszystkich trzech jest jedna i ta sama, — a mianowicie — skierowanie myśli czytelnika czy słuchacza do życia pozagrobowego, przekonanie go, że dobra tego świata są tak małej wartości wobec dóbr wiecznych, a życie tak krótkie, że do pierwszych i drugiego przywiązywanie się zbyt — byłoby wielką nierozważą, a zapominanie o życiu wiecznym, o sądzie i porachunku z Panem Bogiem — grzechem już i nielogicznym postępowaniem.

W dwóch ostatnich kazaniach (IVtem i Vtem) niema już jak w przednich trzech, rozwijania dogmatu, choć wiele i w nich jest upomnień, przestróg, rad, wskazówek, nauk; tu też przeważa uczu-

¹⁸⁾ „Ktorem Przygodne nazwał, nabożeństwom rozmaitym ludzkiem wedle czasu służące.“ Dedykacja do wydania z r. 1600.

cie; tam przemawiał do rozumu, tu przemawia do serca, tam dowodził — tu lży wyciska, bo tam przedmiotem był dogmat i słowa pisma świętego, a tu trumny dwie i żal całego królestwa, cnoty domowe umarłych i boleść rozmiłowanej w nich duszy.

Wszystkich ich jednak wspólną zaletą jest ogromna prostota, wielka jasność i zwięzłość, jakiej nie ma żaden z ówczesnych kaznodziei. Jezuita Grodzicki¹⁹⁾ na przykład w kazaniu na pogrzebie Katarzyny z Tęczyna Radziwiłłowej²⁰⁾ dowody swoje rozwlecze na całe strony, tak, że w kazaniu, mającem 44 strony, na 39ciu dowodzić będzie istnienia czyśca, na 1½ strony zbierze pochwałę zmarłej i całego rodu Tęczyńskich, a na końcu jeszcze wystąpi w obronie ceremonij pogrzebowych, których „heretycy“ nie uznają. A kiedy zacznie dowodzić „directe“ i „indirecte“, roztaczać przed słuchaczami „applicacye“ i „proposicje“, „solucye“ i „anteecedentia“ — to tłumaczony dogmat będzie dla słuchaczy więcej skomplikowany po kazaniu niż przed kazaniem²¹⁾. Oto n. p. początek takiego tłumaczenia: „Słuchaycie z pilnością chcecieli przedsię wziętą materią statecznie pojąć... Acz Bóg nayłaskawszy, nie zamiechał ludziom niektórym, w prawie onym żyjącym, przez osobliwe natchnienie albo rewelacye objawiać obietnic swoich o przyściu Messyasza, y o niektórych innych tajemnicach skrytych, które oni potem potomstwu swemu ustnie powiedali, y przez tradycye podawali: ale te non directe sed indirecte do prawa onego należały. Prawo bowiem ono directe tego tylko uczyło, co w sobie miało w niektórych personach, czego rozum człowieczy sam przez się dosięgnąć nie mógł²²⁾ — i t. d. i t. d.

Tu trzeba wspomnieć jeszcze o jednej kategorii kazań pogrzebowych Skargi t. j. o tych, które mu niektórzy krytycy przy-

¹⁹⁾ (1544—1613)

²⁰⁾ Tytuł zupełny brzmi: „O Czyscu Pierwsze Kazanie Na Pogrzebie Oświeconey Xiężny J. M. Paniey Katarzyny z Tęczyna Radziwiłłowej, Wojewodziny Wileńskiej etc. etc. Miane w kościele Tumskim, Wileńskim, dnia 20. Julii. Roku Pańskiego 1592. Przez X. D. Stanisława Grodzickiego, Theologa Societatis Jesu. A przytym Trutina Psychotopii przeciw temu kazaniu przez Ministra Nadwornego wydanej. W! Włnie, drukarni Academij Societatis Jesu. Anno Domini 1592. Przez Daniela Łęzcziusa.“

²¹⁾ To też (przynajmniej co do tego kazania) nie można się zgodzić na zdanie Mecherzyńskiego, że Grodzicki „w dziełach polskim językiem pisanych zaleca się wielką jasnością, płynem i jasnym wysłowieniem“. *Historja wymowy w Polsce*, t. II., str. 309. Kraków 1856—1860.

cie; tam przemawiał do rozumu, tu przemawia do serca, tam dowodził — tu lży wyciska, bo tam przedmiotem był dogmat i słowa pisma świętego, a tu trumny dwie i żal całego królestwa, cnoty domowe umarłych i boleść rozmiłowanej w nich duszy.

Wszystkich ich jednak wspólną zaletą jest ogromna prostota, wielka jasność i zwięzłość, jakiej nie ma żaden z ówczesnych kaznodzici. Jezuita Grodzicki¹⁹⁾ na przykład w kazaniu na pogrzebie Katarzyny z Tęczyna Radziwiłłowej²⁰⁾ dowody swoje rozwlecze na całe strony, tak, że w kazaniu, mającem 44 strony, na 39ciu dowodzić będzie istnienia czyśca, na 1½ strony zbierze pochwałę zmarłej i całego rodu Tęczyńskich, a na końcu jeszcze wystąpi w obronie ceremonij pogrzebowych, których „heretycy“ nie uznają. A kiedy zacznie dowodzić „directe“ i „indirecte“, roztaczać przed słuchaczami „applicacye“ i „proposicje“, „solucye“ i „anteecedentia“ — to tłumaczony dogmat będzie dla słuchaczy więcej skomplikowany po kazaniu niż przed kazaniem²¹⁾. Oto n. p. początek takiego tłumaczenia: „Słuchaycie z pilnością chcecieli przedsię wziętą materią statecznie pojąć... Acz Bóg nayłaskawszy, nie zamiechał ludziom niektórym, w prawie onym żyjącym, przez osobliwe natchnienie albo rewelacye objawiać obietnic swoich o przyściu Messyasza, y o niektórych innych tajemnicach skrytych, które oni potem potomstwu swemu ustnie powiedali, y przez tradycye podawali: ale te non directe sed indirecte do prawa onego należały. Prawo bowiem ono directe tego tylko uczyło, co w sobie miało w niektórych personach, czego rozum człowieczy sam przez się dosięgnąć nie mógł²²⁾ — i t. d. i t. d.

Tu trzeba wspomnieć jeszcze o jednej kategorii kazań pogrzebowych Skargi t. j. o tych, które mu niektórzy krytycy przy-

¹⁹⁾ (1544—1613)

²⁰⁾ Tytuł zupełny brzmi: „O Czyscu Pierwsze Kazanie Na Pogrzebie Oświeconey Xiężny J. M. Paniey Katarzynyny z Tęczyna Radziwiłłowej, Wojewodziny Wileńskiej etc. etc. Miane w kościele Tumskim, Wileńskim, dnia 20. Julii. Roku Pańskiego 1592. Przez X. D. Stanisława Grodzickiego, Theologa Societatis Jesu. A przytym Trutina Psychotopii przeciw temu kazaniu przez Ministra Nadwornego wydanej. W! Włnie, drukarni Academij Societatis Jesu. Anno Domini 1592. Przez Daniela Łęczyńskiego.“

²¹⁾ To też (przynajmniej co do tego kazania) nie można się zgodzić na zdanie Mecherzyńskiego, że Grodzicki „w dziełach polskim językiem pisanych zaleca się wielką jasnością, płynnem i jasnem wysłowieniem“. *Historja wymowy w Polsce*, t. II., str. 309. Kraków 1856—1860.

Iego Mości Eustachego Wollowicza Biskupa Wileńskiego. W Wilnie roku Pańskiego MDCXXIX.“

Tak samo błędną jest wiadomość o kazaniu pogrzebowem na śmierć Stefana Batorego.

Wiadomość tę — prócz u St. Tarnowskiego — spotykamy także w bibliografii polskiej Karola Estereichera w tomie VIII. pod rokiem 1588: „Skarga Piotr. Kazanie na pogrzeb. Stef. Bator. Krak. Łaz.“ i w bibliografii polskiej XV.—XVII. stulecia na str. 73. (Kraków 1875.) Estereicher zaś opiera się na Osińskim na str. 92., o czem dowiadujemy się z manuskryptu²⁵⁾, z uwagi, odnoszącej się do kazania pogrzebowego na śmierć Batorego. — Tymczasem u Osińskiego²⁶⁾ na str. 46. czytamy: „Co Białobrzeski powiedział na pogrzebie Zygmunta Augusta, a Hieronim Powodowski przy śmierci Stefana Batorego (134), nie może iść w porównanie z dwoma kazaniem Skargi na pogrzebie Anny Jagiellońskiej i Anny z Rakuz, żony Zyg. III. i t. d.“ Ta właśnie liczba w nawiasie, umieszczona (134) przy Powodowskim, odnosi się do uwagi 134tej na str. 92., którą K. Estereicher mylnie odniósł do Skargi: „(134): Kazanie na pogrzebie Stefana Batorego wyszło na widok w Krakowie w drukarni Łazarzowej 1588 r. in 4to, str. 41. jest w bibliotece Poryckiej“²⁷⁾.

Za życia Skargi kazania pogrzebowe były drukowane, jak już wyżej wspominałem, w wydaniach zbiorowych z roku 1597 (kaz. pog. IV.), z r. 1600 (kaz. pog. I., II., III., IV., V.) i z r. 1610 (kaz. pog. I., II., III., IV., V.).

Niema ich ani w wydaniu z r. 1602, które jest trzeciem z rzędu wydaniem „Kazań na niedziele i święta całego roku“²⁸⁾, ani w wydaniu z r. 1609, będącem przedrukiem wydania z r. 1602, z przydaniem kazań „O Siedmiu Sakramentach“ i kazania przeciw Aryanom z r. 1604²⁹⁾.

²⁵⁾ będącego teraz własnością syna, prof. Stan. Estereichera.

²⁶⁾ Alojzy Osiński. O życiu i Pismach X. Piotra Skargi. Krzemieniec 1812.

²⁷⁾ Omyłka była tem łatwiejszą do popełnienia, że wszystkie inne uwagi na tej stronie odnoszą się wyłącznie do dzieł Skargi.

²⁸⁾ Stron 600. Egzemplarz jest w bibl. Ossol. we Lwowie.

²⁹⁾ Tytuł zupełny: „Kazania Na Niedziele Y Święta Całego Roku. X. Piotra Skargi. Societatis Jesu. Teraz znowu czwarty raz w druk podane, y od niego przeyrzane, Z przydaniem niektorych kazań. Przyłączoną są do nich kazania o Siedmi Sakramentach. Za dozwoleńiem Starszych, Cum Gratia et Privilegio S. R. M. W Krakowie. W drukarni Andrzeia Piotrkowczyka. Roku Pańskiego 1609.“

Po śmierci Skargi były drukowane w roku 1738³⁰⁾ w Wilnie w wydaniu Kazań Przygodnych — według wydania z r. 1610 — ze wstępem i wierszem pochwalnym nieznanego autora, w którym nazywa Skargę „Chrystusowym Łowcem“:

„Prawieś duchowny jest Chrystusow Łowiec,
Gromiący wilki od kościelnych owiec“,

i przeprasza go, że swoje rymy do jego ksiąg dodaje:

„Przedziwny Mężu, żebyć się nie zdało
Za krzywdę, odpuść, że tak nazbyt śmiało
Między wyborne twej nauki ziarno,
Moje się plewy mieszają y garną,
Niezaraźliwe, czyste od kąkolu,
Na katolickim urodzone polu;“

Następnie wydrukowano je w (Połocku w piątym wydaniu Kazań Przygodnych³¹⁾ w r. 1808. Miały wyjść także i w r. 1832-3 w wydaniu Kazań o Siedmiu Sakramentach³²⁾; wydania jednak nie dokończono — urwano na „poszycie“ IX-tym.

K. Estereicher podaje jeszcze wydanie Kazań Przygodnych

³⁰⁾ Tytuł zupełny: „Kazania Przygodne y inne drobniejsze Prace Wielebnego Xiędza Piotra Skargi Soc. Jesu Theologa na dwie części rozdzielone. Z dozwoleniem Starszych, po czwarty raz przedrukowane. W Wilnie. W drukarni Akademickiej Soc. Jesu. Roku Pańskiego 1738.“ (Stron 900).

³¹⁾ Tytuł zupełny: „Kazania Przygodne I Pisma Różne W. X. Piotra Skargi Societatis Jesu. Na małe Tomiki Podzielone. Według ostatniej (Roku 1738) czwartej, Wileńskiego Edycyi: Na nowo, już to piąty raz Wychozące z Drukarni Połockiej Collegii Societatis Jesu. Roku Pańskiego 1808.“ Kazania pogrzebowe wydrukowano w tomie II. od str. 131—196.

³²⁾ W tem wydaniu wyszły „Kazania Przygodne X. Piotra Skargi“. Poszyt I—III. Kraków 1832-3. (Kazań pog.-niema.) i „Kazania o Siedmiu Sakramentach Kościoła katolickiego X. Piotra Skargi“. Poszyt IV.—VIII. Kraków 1833-6. Na tem wydanie dzieł Skargi przerwano. Podjęto tę samą pracę ponownie w r. 1841. Ukazuje się poszyt IX. p. t.: „Areopagus, to jest Wykład słów Pawła Apostoła, którego w Areopagu Trybunaliście poganijskie w Athenach do uznania jednego prawnego Boga namawiał“. Kraków 1841. Drukiem Stanisława Cieszkowskiego. — Dalsze zeszyty, w których miały wyjść także zapowiedziane w zeszycie IX-tym „Kazania pogrzebne i różnej treści“, nie pokazały się już w druku. Byłoby to zatem jedyne osobne wydanie kazań pogrzebowych Skargi.

z r. 1746. O tem wydaniu nikt więcej nie wspomina — a uwaga w tytule wydania z r. 1808: „Według ostatniej czwartey (t. j. z r. 1738) Wileńskiej Edycyi... wychodzące“ stanowczo wyklucza jakiegokolwiek inne wydanie Kazań Przygodnych między rokiem 1738 a 1808.

Wydania po śmierci Skargi dokonywane grzeszą bardzo często dowolnemi zmianami wydawców i dlatego na nich zupełnie polegać nie można: najlepszem wydaniem Kazań Przygodnych jest wydanie z r. 1610.

Birkowski w kazaniu na pogrzebie Skargi tak mówi o nim: „Wiedział dobrze, co ociec wymowy rzymskiej Cicero napisał: Stylus est optimus dicendi magister; dlategoż i raz i drugi, czasem do trzeciego razu kazanie jedno po polsku od słowa do słowa, ażby było ku smaku i pojęciu audytora, przechodził, choć sam ustawicznie bez pomocnika kazał³³⁾. A nie był to frazes pusty w ustach Birkowskiego, ale prawda zupełna. Nie mniej troskliwości i nie mniej staranności widzimy we wszystkich jego pismach, przygotowywanych do druku. Skarga niczego nie dał do druku, czegoby „od słowa do słowa“ nie przeszedł i co uważał za słuszne nie poprawił i nie zmienił. Robił to i przy każdym nowem wydaniu swoich dzieł³⁴⁾. Odnosi się to głównie do kazań pogrzebowych, bo te w wydaniach za życia Skargi porównałem ze sobą.

Wszystkich zmian i poprawek, dochodzących do takiej drobiazgowości, że w jednym wydaniu jest: Daniela (1600, II., str. 391.); Jagęła (1597, IV., str. 710), a w innych: Danyęła (1610, II., str. 243), Jagięła (1600, IV., str. 402. i 1610, IV., str. 254.) — wyliczać trudno. Część zmian umieszczam poniżej w takim porządku, w jakim je w wydaniach spotykamy.

O niektórych jednak zmianach, stale powtarzających się, wspomnieć trzeba.

I tak — im wydanie późniejsze, tem rzadziej występują w niem końcówki takie, jak — „nim“, — „wim“, „mirz“, — „kim“, „kimi“, a tem częściej — „niem“, — „wiem“, — „mierz“, — „kiem“, „kiemi“, „kie“ —: **Kazimirz** (1597, IV., 711.), **Kazimierz** (1600, IV., str. 512.), **Kazimierz** (1610, IV., str. 254.); **zdrowim** (1597, IV., str. 712), **zdrowiem** (1600, IV., str. 404.), **zdrowiem** (1610, IV., str. 256.); **wszytki**

³³⁾ W wydaniu ks. Szlagowskiego, tom I., str. 91. Warszawa 1901.

³⁴⁾ Dość wziąć kazania sejmowe w wydaniu Chrzanowskiego i przejść poprawkę za poprawką, zmianę za zmianą, aby się o tem przekonać.

(1597, IV., str. 713.), wszystkie (1600, IV., str. 405.), wszystkie (1610, IV., str. 257.); opatrzenim (1597, IV., str. 714.), opatrzenim (1600, IV., str. 406.), opatrzeniem (1610, IV., str. 258.); choć czasem, ale to już bardzo rzadko — bywa odwrotnie, n. p.: wielkimi (1597, IV., str. 710.), wielkimi (1600, IV., str. 402.), wielkimi (1610, IV., str. 254.). Niekiedy dopełniacz zastępuje Skarga celownikiem, n. p.: robaków (1600, V., str. 409.), robakom (1610, V., str. 261.)³⁵⁾; jeśli obok siebie występuje bezpośrednio kilka orzeczeń, zamienia niektóre z nich na imiesłow, przez co styl staje się więcej plastyczny a mniej jednostajny i monotony, n. p.: y o zatracenie prosił (1600, V., str. 409.), o zatracenie prosząc (1610, V., str. 262.), ponieważ powyżej w tem samem zdaniu były już dwa inne obok siebie orzeczenia — „uciekał“ i „przyszedł“; czasem stopień wyższy przymiotników zastępuje stopniem równym, wskutek czego nawet znaczenie całego zdania nieco się zmienia: straszliwszy (1597, IV., str. 708.), straszliwy (1600, IV., str. 400.), straszliwy (1610, IV., str. 252.)³⁶⁾; spójnik „y“ zastępuje przecinkami: y panów y pań (1597, IV., str. 711.). — „, panow y pań“ (1600, IV., str. 403. i 1610, IV., str. 255.); dni wielkiego tygodnia raz małemi, drugi raz wielkimi oznacza literami: czwartek, piątek, sobota, niedziela (z r. 1597), c..., p..., s..., N... (1600), C..., P..., S..., N... (z r. 1610); bardzo często końcówkę zaimków „y“ zmienia na „e“, n. p.: ty drzewa, ty wieże (1597, IV., str. 712.), te drzewa, te wieże (1600, IV., str. 403.), te drzewa, te wieże (1610, IV., str. 256.); ony (1597, IV., str. 714.), one (1600, IV., str. 406.), one (1610, IV., str. 259.).

Takich i tym podobnych zmian jest bardzo wiele.

Ciekawą i bardzo interesującą jest zmiana wyrazu „rynek“ (1600, II., str. 390.) na wyraz „przekup“ (1610, II., str. 243.)³⁷⁾; przyjął się wyraz „rynek“, choć na wskróż niemieckiego pochodzenia, a „przekup“ dostał się i przechował do dziś dnia w gwarze ludowej i to w znaczeniu „handel“³⁸⁾.

Dla lepszego przeglądu przytaczam wyjątki zmian z poszcze-

³⁵⁾ W zdaniu: W ziemię się na zgniłość y roztoczenie r o b a k o m kładzie“.

³⁶⁾ W zdaniu: „straszliwy ich iest do sądu Boga przystęp“.

³⁷⁾ W zdaniu: „a na rynku (przekupie) należć nic nie będzien mogli“.

³⁸⁾ Wyraz ten bardzo często spotyka się w Sandeckiem; oto urywek rozmowy kobiet wiejskich w dniu targowym w Piwnicznej (który sły-
szałem od dr. H. Weigta): „A po co kupujecie całe stado gęsi?“ — „Aa —
kupujem na p r z e k u p“ (t. j. aby wypaść a potem sprzedać).

gólnych kazań, bo niepodobna wypisywać wszystkich; powinno się je natomiast uwzględnić w każdym nowem wydaniu dzieł Skargi; doskonałą próbkę takiego wydania z uwzględnieniem wszystkich zmian dał nam Ign. Chrzanowski w wydaniu kazań sejmowych.

IV. r. 1597.	IV. r. 1600.	IV. r. 1610.
str. 709 ty	str. 400 te	str. 253 te
„ „ ony	„ 401 one	„ „ one
„ „ tyło	„ „ tyło	„ „ tylko
„ „ wszystkie	„ „ wszystkie	„ „ wszystkie
„ „ krupkę	„ „ krobbę	„ „ króbkę
„ „ P. Bóg	„ „ P. Bóg	„ „ Pan Bóg
„ 750 cosmy	„ 402 zesmy	„ 254 zesmy
„ „ Jagieła	„ „ Jagieła	„ „ Jagieła
„ „ wielkimi	„ „ wielkimi	„ „ wielkimi
„ „ Thracyey	„ „ Thracyey	„ „ Tracyey
„ 711 długo go bronił	„ „ go długo bronił	„ 255 go długo bronił
„ „ Katarzyna	„ 403 Katharzyna	Katharzyna
„ 712 troszcze	„ 404 troszce	„ 256 troszce i t. d.

V. z r. 1600.	V. z r. 1610.
str. 407 przyrównaiąc	str. 259 przyrównywaiąc
„ „ wiele	„ „ wiela
„ „ benżycinami	„ 260 benzoinami
„ 408 —	„ „ wieża żałobna
„ „ wszystkie	„ „ wszystkie
„ „ Interregna	„ „ Interregna
„ 409 przyimuiąc	„ 261 przylmując
„ 410 wszystkiemi	„ 262 wszystkiemi
„ 411 nabywanim	„ 263 nabywanim
„ „ nie tyło	„ „ nie tylko
„ „ świeccy	„ „ św. etcy
„ 413 czczę	„ 265 czczę
„ 414 wychowanim	„ 266 wychowanim
„ „ proznowanim	„ „ proznowanim
„ „ Krol J. M.	„ „ Krol Jego M.
„ 416 odlechała	„ 268 odiachała
i t. d.	i t. d.

I. z r. 1600.	I. z r. 1610.
str. 382 Bo mowi pismo: Nle masz na świecie żadney rzeczy straszliwszej.	str. 236 Bo mowi pismo: Nie masz za- dney rzeczy straszliwszej.
„ „ ine	„ „ inne
„ 383 przyldzie	„ „ przydzle
„ „ żałoby	„ „ żałobey
„ 384 z świata tego	„ 237 z tego świata
„ „ chlubimy	„ „ chlubimi
„ „ wyrok	„ 238 wywod
„ 285 A inni synowie y potomstwo Jeroboama do grobow swoich wniesie- ni być za prze- kłęctwo osobne nie miało.	„ „ A inni synowie Jeroboama do grobow swoich wniesie- ni być dla prze- kłęctwa osobne- go nle miell.
I t. d.	i t. d.

Nadto w kazaniu I. z wydania z roku 1600 spotykamy cały ustęp, którego niema w wydaniu z roku 1610.

Ustęp ten cały przytaczam:

1600, I., str. 388.: „Lepszy iest dzień śmierci niżli dzień narodzenia, iakoby rzekł: Lepsza śmierć iest tu na ziemi, aniżeli żywot, ktorem słowom zadziwować się możem. Mądry Salomon nad bieg mniemania ludzkiego mowi: ale go dobrze rozumiawszy, tym się słowem iego ucieszym, y tym, co tamże przydaie: Lepiey, prawi, iść w dom, gdzie płaczą (to iest po umarłym) niżli tam, gdzie biesiadują. Bo tam wspomina się koniec wszystkich ludzi, a ten, co żyw, myśli, co będzie potym. Jakoż to być może, rzeczenie, aby miała być lepsza śmierć niżli żywot; gdyż śmierć iest tak straszliwa y brzydka, która nam wszystko odeymie: Kto to śmie rzec: gdyż śmierć iest z grzechu a za grzech karanim, y nic dobrego z niey nie masz, iedno gorzkość a zwoiowanie y zniszczenie wszystkiego. Żywota każdy pragnie; od śmierci każdy ucieka, y nierozumne bestye od niey się iako mogą bronią. Bierzmysz duchowny rozum, a nauczmny się iako to rzekł mędrzec, abo duch święty przezeń: iż lepsza tu śmierć na ziemi niżli żywot. Bo taki nasz żywot był w jakim na przodku Pan Bog Iadama stworzył, przyganyby ^{WOI} wot nie miał, a pragnący

go y namędrszy y naświętszy musiał. Bo był żywot bez grzechu, bez skłonności do złego, bez pokus i nieposłuszeństwa cielesności naszej, bez wojny samym z sobą, bez kłopotow, bez pracy, bez roztyrkow z bliźniami, bez uprzykszenia y tęskności, bez niemocy y chorob rozmaitych. Ale gdy się po grzechu Iadamowym, żywot nasz ten na ziemi, takimi nędzami napełnił, którym końca nie masz, pokisny tu, szkoda go żywotem zwać. Wygnaniem iest naszym, więzieniem naszym, pokutą y staraniem naszym. Nie nasza tu oyczyna, ale droga do niey: dla bestyi ten chlew uczyniony iest, a dla nas osobny był pałac wszytkiem rozkoszami natkany, z którego gdy nas wygnano, a między niewolstwo nasze nas postawiono: iako nam żywot między bestyami y naszemi niewolniki miły być ma? Ciało to, w którym żyjem... i t. d.“

A w wydaniu z roku 1610, str. 241.: „Lepszy iest dzień śmierci, niżli dzień narodzenia. Bo się człowiek na nędzę rodzi y na pracę; a śmierć cię zbywa wszytkiey nędze y ma odpocznienie y zapłatę za prace swoje, ten co w boiaźni Bożey y w przykazaniu iego świętym robił. Ciało to, w którym żyjem i t. d.³⁹⁾).

Przegląd ten aczkolwiek niezupełny, te wszytkie poprawki i zmiany, przekształcanie zdań całych, usuwanie wyrazów i ustępów całych, lub zastępywanie dłuższych i słabszych krótszymi — wystarczy jednak, aby dowieść, jak wiele przykładał Skarga wagi do poprawności swoich wydań i jak wiele dokładał starań, aby język i styl był naprawdę polski bez żadnych obcych domieszek.

³⁹⁾ W cytatach zachowano pisownię i interpunkcję według wydania z r. 1610. (i innych — przy porównaniach).

Wiadomości szkolne.

a) Zmiany.

Ustąpili z Grona z początkiem roku szkolnego:

1. Prof. Zych Wojciech, zamianowany przez c. k. Radę Szkolną krajową galic. od początku roku szkolnego 1911/12 profesorem w c. k. gimnazyum w Gródku Jagiellońskim.
2. Ks. Tomaneck Rudolf, główny nauczyciel c. k. pol. seminarium naucz. w Bobrku, uwolniony od obowiązku nauczania religii kat. w tut. Zakładzie od pocz. r. 1911/12 mocą rozp. c. k. Min. W. i O. z d. 12. września 1911, l. I-870/1.

Nadto 6 zast. naucz.: Kermel Engelbert (zwoln. rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 25. lipca 1911, l. I-880), Król Józef (zwoln. rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 25. lipca 1911, l. I-489/1), Gąsienica Stanisław (zwoln. rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 12. września 1911, l. I-397/4), Pindeliski Bogusław, Gibas Mirosław i egz. zast. naucz. Wojnar Franciszek, zajęty w II. półroczu r. szk. 1910/11 w zastępstwie chorego prof. E. Wierzbickiego.

Weszli w skład Grona z początkiem roku szkolnego:

1. Hajduk Feliks, zamianowany rzecz. naucz. przez c. k. Min. W. i O. (rozp. z d. 23. sierpnia 1911, l. 33.264) od 1. września 1911.
2. Ks. Grim Emanuel, zamianowany zast. naucz. (rozp. z d. 29. września 1911, l. I-1045).
3. Konopek Mieczysław, zamianowany zast. naucz. (rozp. z d. 1. października 1911, l. I-956/16).
4. Mondelski Stanisław, zamianowany zast. naucz. rozp. z d. 28. września 1911, l. I-1077, pozostawiony na II. półroczu rozp. z d. 28. stycznia 1912, l. I-206.
5. Reising Wojciech, zamianowany zast. naucz. rozp. z d. 28. września 1911, l. I-1084.
6. Sprecher Józef, zamianowany zast. naucz. rozp. z dnia 28. września 1911, l. I-1078.

Na urlopie byli:

1. Prof. Klich Edward, uwolniony z powodu choroby w dal-

- szym ciągu od obowiązków naucz. na przeciąg I. półrocza 1911/12 rozp. c. k. Min. W. i O. z d. 16. września 1911, l. 38.489, do końca r. szk. 1911/12 rozp. c. k. Min. W. i O. z d. 14. stycznia 1912, l. 1214.
2. Prof. ks. **Londzin Józef**, jako poseł do Rady Państwa.
 3. Prof. **Wajdowicz Władysław**, uwolniony z powodu choroby od obowiązków naucz. rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 14. marca 1912, l. I-454 do końca roku szkolnego.
 4. Zast. naucz. ks. **Grim Emanuel**, uwolniony z powodu choroby rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 9. czerwca 1912, l. I-722 do końca roku szkolnego.

Pozostali na stanowisku zastępców nauczycieli:

1. **Roman Józef** (rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 25. lipca 1911, l. I-398/2).
2. **Szajter Jan** (rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 25. lipca 1911, l. I-460/1).

Ustąpili w ciągu roku szkolnego:

1. Zast. naucz. **Reising Wojciech**, zamianowany od 1. stycznia 1912 zastępcą naucz. w Gródku Jagiellońskim.
2. Zast. naucz. **Szajter Jan**, zamianowany od pocz. II. półrocza nauczycielem gimnastyki w polskim gimnazjum realnem w Orłowej.

Zamianowani w ciągu roku zastępcami naucz.:

1. **Król Józef** od 1. stycznia 1912 (rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 23. grudnia 1911, l. I-489/3).
2. **Słonka Karol** od II. półrocza (rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 15. lutego 1912, l. I-250/1).
3. **Lubaszewski Edward** od 25. marca (rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 28. marca 1912, l. I-501).

b) Skład grona nauczycielskiego z końcem roku szkolnego 1911/12 i rozdział przedmiotów.

1. **Schmidt Wiktor**, dyrektor, członek c. k. Rady Szkolnej kraj., zawiadowca zbiorów archeologicznych, uczył języka greckiego w kl. V., tygodniowo godzin 5.
2. **Popiółek Franciszek**, profesor w VIII. randze, gospodarz klasy VIII., uczył geografii w kl. I. 2, IV. 2, historii w kl. IV. 2, VII. 3, VIII. 3 (w I. półr. 4), geografii i historii w kl. VI. 5, tygodniowo godzin 17 (w I. półr. 18).
3. **Ks. Londzin Józef**, prof. w VIII. randze, poseł do Rady Państwa — na urlopie.
4. **Panek Antoni**, profesor w VIII. randze, zawiadowca biblioteki dla ubogich uczniów, tudzież zbioru komentowanych wydań klasyków łacińskich i greckich dla prywatnej lektury, gospo-

- darz kl. VI., uczył języka łacińskiego w kl. VII. 5, VIII. 5, języka greckiego w kl. VI. 5, tyg. godzin 15.
5. **Wierzbicki Edmund**, profesor, zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył matematyki w kl. III.A 3, V. 3, VI. 3, VII. 3 i VIII. 2, fizyki w kl. VIII. 4 (w I. półr. 3), tyg. godz. 18 (w I. półr. 17).
 6. **Galicz Jan**, profesor, gospodarz kl. IV., uczył jęz. greckiego w kl. IV. 4, niemieckiego w kl. III.B 4, IV. 4, V. 4, VII. 4, tyg. godzin 20 (w I. półr. jęz. greckiego w kl. III.A 5, zam. niem. w III.B 4, tyg. godz. 21).
 7. **Ks. Stonawski Jan**, profesor, zawiadowca „Puszki ubogich uczniów“, uczył religii ewang. w kl. I.—VIII. po 2 godz., nadto miewał egzorty w niedziele, razem tyg. godz. 18.
 8. **Klich Edward**, prof. — na urlopie.
 9. **Wajdowicz Władysław**, profesor, zawiadowca zbiorów przyrodniczych, uczył nauk przyrodn. w kl. I. 2, II.A 2, II.B 2, IV. 3, V. 3, VI. 2, matematyki w kl. III.B 3, proped. fil. w kl. VIII. 2, tygodn. godzin 19, nadto prowadził wolne ćwiczenia uczniów w 4 godz. tyg.; w II. półroczu na urlopie.
 10. **Sznappa Emil**, prof., zawiadowca niemieck. biblioteki uczniów, gospodarz klasy II.A, uczył języka niemieckiego w kl. II.A 5, II.B 5, III.A 4, VI. 4, VIII. 4, tyg. godzin 22.
 11. **Bogocz Franciszek**, rzecz. naucz., gospodarz klasy VII., uczył języka łacińskiego w kl. II.A 7, III.A 6, języka greckiego w kl. VII. 4, VIII. 5 i kaligrafii w kl. I. 1, tyg. godzin 23.
 12. **Hajduk Feliks**, rzecz. naucz., zawiadowca biblioteki naucz., gospodarz klasy V., uczył języka łacińskiego w kl. IV. 6, V. 6, VI. 6, tyg. godzin 18.
 13. **Konopek Mieczysław**, egz. zast. naucz., zawiadowca bibl. pol. dla uczniów niższego gimnazjum i kl. VI. i VIII., gospodarz klasy I., uczył języka łacińskiego w kl. I. 8, polskiego w kl. I. 4, VI. 3, VIII. 3, tyg. godzin 18 (w I. półr. nadto języka polskiego w kl. IV. 3, tyg. godzin 21).
 14. **Król Józef**, egz. zast. naucz., zawiadowca gabinetu geogr.-hist., gospodarz klasy III.A, uczył geografii w kl. II.A 2, II.B 2, III.A 2, geografii i historii w kl. V. 4, historii w kl. II.A 2, II.B 2, III.A 2, III.B 2, tyg. godz. 20 (od 1. stycznia 1912).
 15. **Słonka Karol**, egz. zast. naucz., uczył języka polskiego w kl. IV. 3, greckiego w kl. III.A 5, niemieckiego w kl. I. 6, matematyki w kl. I. 3, tyg. godz. 17 (od II. półr.).
 16. **Sprecher Józef**, egz. zast. naucz., uczył matematyki w kl. II.A 3, II.B 3, IV. 3, fizyki w kl. III.A 2, III.B 2, VII. 4, prop. fil. w kl. VII. 2 i VIII. 2, tyg. godz. 21 (w I. półr. uczył matematyki w kl. I. 3 zam. prop. w kl. VIII. 2, tyg. godz. 22, w II. półr. do 25. marca uczył w tych samych klasach tych samych przedmiotów co w I. półr., prócz matematyki w kl. I. tyg. godz. 19, od 25. marca objął proped. w kl. VIII. 2, tyg. godz. 21); nadto prowadził wolne ćwiczenia uczniów w zakresie fizyki od stycznia do końca roku szkolnego w 6 godz. tyg.

17. **Roman Józef**, zast. naucz., gospodarz klasy III.B, uczył języka łacińskiego w kl. II.B 7, III.B 6, języka greckiego w kl. III.B 5, tyg. godz. 18.
18. **Ks. Grim Emanuel**, zast. naucz., uczył religii katolickiej w kl. I.—VIII. po 2 godz., oraz miewał egzorty w niedziele, razem tyg. godz. 18 (od 9. czerwca na urlopie z powodu choroby).
19. **Mondelski Stanisław**, zast. naucz., zawiadowca polskiej bibl. uczniów dla klas V. i VII., gospodarz klasy II.B, uczył języka polskiego w kl. II.A 4, II.B 4, III.A 3, III.B 3, V. 3, VII. 3; tyg. godz. 20.
20. **Lubaszewski Edward**, zast. naucz., zawiadowca zbiorów przyrodniczych od d. 25. marca, uczył nauk przyrodn. w kl. I. 2, II.A 2, II.B 2, IV. 3, V. 3, V. 2, matematyki w kl. III.B 3, tyg. godz. 17 (od d. 25. marca do końca roku szkolnego).

c) Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. **Dobesz Wilibald**, naucz. muzyki w c. k. seminaryum naucz., uczył śpiewu w I oddziale, tyg. 2 godz.
2. **Niedoba Karol**, prof. c. k. szkoły realnej, uczył rysunków w 2 oddziałach, 4 godz. tyg.
3. **Bogocz Franciszek**, rzecz. naucz., uczył stenografii w 4 godz. tyg. w 2 oddziałach od 1. grudnia 1911 (rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 15. listopada 1911, l. I-1270).
4. **Hajduk Feliks**, rzecz. naucz., uczył gimnastyki w 4 oddziałach po 2 godz., tyg. godz. 8 w II. półr. (rozp. Min. W. i O. z d. 17. lutego 1912, l. 6691); w I. półr. udzielał nauki gimnastyki zast. naucz. **Sz a i t e r Jan**.
5. **Kozieł Andrzej**, naucz. szk. wydz., prowadził naukę zręczności od 1. listopada 1911 do końca marca 1912 (rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z d. 3. listopada 1911, l. 1-730/7).

II.

Słudzy szkolni.

Bury Tomasz, tereyan prowizoryczny.

Haratyk Jan, młodszy tereyan prowizoryczny.

III.

PLAN NAUKI W ROKU SZKOLNYM 1911/12.

A) Przedmioty obowiązkowe.

Wszystkich przedmiotów obowiązkowych oprócz religii, języka polskiego i niemieckiego uczono według nowego planu, wydanego dla gimnazyjów klasycznych przez Wys. c. k. Min. Wyzn. i Ośw. rozp. z dnia 20. marca 1909, l. 11.662, w klasach od I.—VII.

Nauki religii katolickiej, oraz języka polskiego i niemieckiego udzielano w Zakładzie według planu obowiązującego w c. k. gimnazyjach galicyjskich z wykładowym językiem polskim (co do języka polskiego i niemieckiego na podstawie upoważnienia Wys. c. k. Min. Wyzn. i Ośw. z d. 12. sierpnia 1909, l. 31.937).

Co do liczby pisemnych wypracowań stosowano się w języku polskim do odnośnych wymagań w normalnym planie dla języka wykładowego, w języku niemieckim do osobnego polecenia Wys. c. k. Min. z d. 4. grudnia 1909, l. 47.389.

Nauki religii ewangelickiej udzielano według następującego przez dotyczące Władze kościelne zatwierdzonego planu:

Klasa I. Historje biblijne Starego Testamentu. Mały katechizm dra Marcina Lutera: Dziesięć przykazań i artykuły wiary chrześcijańskiej.

Klasa II. Historje biblijne Nowego Testamentu. Mały katechizm dra Marcina Lutera: Ojciec nasz i Sakramenta.

Klasa III. Nauka wiary chrześcijańskiej. Dzieje apostołskie.

Klasa IV. Obrazy z historii kościoła ewangelickiego. Kazanie na górze i podobieństwo Pana Jezusa.

Klasa V. Historia kościoła chrześcijańskiego, wieki dawne i średnie. Introdukcja do ksiąg Starego Testamentu.

Klasa VI. Historia kościoła chrześcijańskiego od reformacji aż do najnowszych czasów. Introdukcja do ksiąg Nowego Testamentu.

Klasa VII. Dogmatyka i etyka.

Klasa VIII. Nauki symboliczne kościoła ewangelickiego. Konfesja augsburska.

PRZEGLĄD GODZIN OBOWIĄZKOWYCH W R. SZK. 1911/12.

Przedmiot	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Razem
Religia	2	2	2	2	2	2	2	2	16
J. łaciński	8	7	6	6	6	6	5	5	49
J. grecki	—	—	5	4	5	5	4	5	28
J. polski	4	4	3	3	3	3	3	3	26
J. niemiecki	6	5	4	4	4	4	4	4	35
Geografia	2	2	2	2	1	1	—	—	10
Historya	—	2	2	2	3	4	3	w I p. 4 w II. półt. 3	20 (19)
Matem.	3	3	3	3	3	3	3	2	23
Nauki przyrodn.	2	2	—	w II. p. 2	3	2	—	—	9
Fizyka	—	—	2	w I. p. 3	—	—	4	w I. półt. 3 w II. półt. 4	w II. półt. 12 12
Propedeut.	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Kaligrafia	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Suma	28	27	29	26	30	29	30	30	232

OBOWIĄZKOWA LEKTURA SZKOLNA.

a) Z języka łacińskiego.

Klasa III. A i B.

Cornelius Nepos: Aristides, Miltiades, Themistocles, Pausanias, Epaminondas, Pelopidas, Cimon, Hamilcar, Hannibal.

Klasa IV.

Caesar, De bello gall.: I. 1—29 r., IV., V., VI.

Klasa V.

Ovidius (wyd. szk.): Met. ust. 2, 3, 4, 5, 13, 14, 18, 20; Fast. 2, 6, 8, 10; Trist. 3, 10.

Livius, Ab urbe cond.: I. (wyj.) i XXI.

Klasa VI.

Sallustius, Bellum Jugurthinum.

Cicero: Or. in Catil. I.

Vergilius: Ecl. I.; Aen. I. i II.

Klasa VII.

Cicero: in Verr. IV., Pro Archia, Cato maior.

Vergilius: Aen. IV., VI. v. 265—901, VII. v. 286—640, VIII. v. 184—279, 306—368, 608—731, IX. v. 176—502, X. v. 439—509, XI. v. 648—867.

Klasa VIII.

Tacitus: Annal. I. v. 1—49, II. 41—831, III. v. 1—7, XIV. v. 51—65.
 Horatius: Carmina, epodi, satirae, epistolae (w wyborze).

b) Z języka greckiego.

Klasa V.

Ksenofont (według Chrest. Fiderera): Anab. 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 11, 13;
 Cyrop. 1.
 Homer: Iliada ks. I., III. (wyd. szk.).

Klasa VI.

Homer: Iliady ks. VI., IX., XVI., XVIII., XXII., XXIV.
 Herodot: ks. VIII. r. 40—96.

Klasa VII.

Demostenes: Olint. III.; Fil. III. (wyjątki).
 Homer: Odyseja I. w. 1—100, V., VI., VII., IX., XIII.
 Platon: Obrona Sokratesa.

Klasa VIII.

Platon: Obrona Sokratesa i Kryton.
 Sofokles: Elektra.
 Homer: Odyseja ks. XVI., XVII., XIX. i XXII. (wyjątki).

c) Z języka polskiego.

Klasa V.

A. Mickiewicz: Pan Tadeusz; A. Fredro: Zemsta.

Klasa VI.

H. Sienkiewicz: Trylogia (Ogniem i mieczem, Potop, Pan Wołody-
 jowski).
 H. Rzewuski: Listopad.
 Pasek: Pamiętniki.

Klasa VII.

Niemcewicz: Powrót posła; Malczewski: Marya; Mickiewicz: Kon-
 rad Wallenrod; Fredro: Śluby panieńskie.

Klasa VIII.

Krasiński: Irydyon, Nieboska, Przedświt.
 Słowacki: Balladyna, Kordyan, Lilla Weneda.

d) Z języka niemieckiego.

Klasa VI.

Goethe: Hermann und Dorothea; Lessing: Emilia Galotti.

Klasa VII.

Schiller: Jungfrau von Orleans; Goethe: Iphigenie.

Klasa VIII.

Lessing: Hamburgische Dramaturgie; Goethe: Faust, I. cz.

B) Przedmioty nadobowiązkowe.

Śpiew: Oddział I. w 2 godz. tygod.: Ton, nuty i klucze, o głosach i regestrach, o postawie przy śpiewie, wydobywaniu głosu i używaniu oddechu, rytm, znaki chromatyczne, gamy, budowa gam, melodia i harmonia, trójdźwięk, gamy ze swoimi trójdźwiękami tonicznymi, interwale, ozdobniki (przednutki), niektóre znaki, słownik najczęściej używanych wyrazów włoskich, odnoszących się do tempa i dynamiki. Ćwiczenie odstępów w obrębie oktawy. Pieśni na jeden i dwa głosy. Śpiewanie odpowiedniej gamy, najużywanych odstępów i głównych trójdźwięków. Początkowe wiadomości z nauki harmonii. Kanyony na 3 głosy i t. d. z podręcznika Dietza (polec. reskr. c. k. Min. W. i O. z 13. marca 1894. l. 2462 do użytku w szkołach średnich), nadto inne wybrane pieśni na podstawie sporządzonych w tym celu odbitek.

Rysunki: 4 godz. tygodn. Nauka odbywała się w 2 oddziałach.

Oddział I.: Rysowanie na białym papierze blokowym linii prostych, krzywych, koła, elipsy i linii ślimakowych, jako części składowych ornamentu krzywoliniowego, dalej zwykłych typów ornamentów według rysunku, kreślonego na tablicy przez nauczyciela. Rysunki te wykonywali uczniowie ołówkiem. Tło nakładano farbą akwarelową.

W półroczu drugim rysowano łatwe formy liści, formy stylizowane. Nadto rysowano pojedyncze modele geometryczne z zastosowaniem perspektywy i głównych cieni.

Oddział II.: Rysowanie z modeli geometrycznych pojedynczo i w grupach z poglądu z zastosowaniem perspektywy i głównych cieni. Oprócz tego używano wzorów ornamentu roślinnego z dzieła: „Die Pflanzen von Sodom“. Nadto ćwiczyli się uczniowie w malowaniu liści i piór ptasich, przyczem pouczano ich o sposobie łączenia barw.

W półroczu drugim rysowano z trudniejszych modeli w grupach i ornamenta plastyczne podług modeli gipsowych na białym i szarym papierze, wykończano kredką czarną i białą.

Uczniowie z wyższych klas rysowali podług figuralnych odlewów gipsowych.

Akwarelą malowali uczniowie w pierwszym i drugim półroczu sprzęty domowe, naczynia greckie, barwne naczynia szklane, różne przedmioty z martwej natury z uwzględnieniem barw, światła i cieni. W dni pogodne uczniowie oddawali się nauce rysunku na wolnym powietrzu, szkicując krajobrazy.

W nauce brało udział z końcem roku ogółem 45 uczniów i 3 hosp.

Gimnastyka: 8 godzin tygodniowo.

Oddział I. i II. (Uczniowie z klas I.—II.): Musztra: Tworzenie czwórek w miejscu i pochodzie z dwurzędu i dwuszelegu. Ruch jednostek w miejscu i w pochodzie. — Ćwiczenia

wolne: Ruch ramion równostronny, równo- i różnokierunkowy. Ruch nóg analogiczny do ruchu ramion. Wypady. Przysiady. Naginania tułowia we wszystkich kierunkach. Ćwiczenia oddechowe. — Ćwiczenia na przyrządach: drążku, poręczach, koniu i koźle. — Wołyże okroczone, rozkroczone, kuczne, zawrotne i odboczne. — Wymyki i wspierania. — Skok w wyż aż do 1'40 m z rozbiegu. — Różności.

Oddział III. (klasa III. A i B): Musztra: tworzenie dwurzędu, dwuszeregu, czwórek, pochody. — Ćwiczenia wolne: ruch ramion, nóg, tułowia, kombinacje i wytrzymania. — Ćwiczenia na przyrządach (drążku, kółkach, poręczach): zwieszania, podpory, wywijanie, przejście ze zwieszania do podporu, wymyki, przemyki, wychwyty, wspierania, kołowroty, nadto różne kombinacje wymienionych ćwiczeń: na poręczach: pochody, wołyże, przewroty; na koniu: wołyże, podpory, wagi; na koźle: przeskoiki. Skoki w wyż i w dal. — Ćwiczenia na ławeczce szwedzkiej.

Oddział IV. (klasa IV.—VI.): Musztra: Tworzenie rzędu, dwurzędu, czwórek w miejscu i w pochodzie; zachodzenie i przybieranie. — Ćwiczenia wolne w miejscu: ruch ramion, nóg, tułowia, kombinacje i wytrzymania. Ruch ramion różnostronny i różnokierunkowy ze zmianą postawy, naginanie tułowia. — Przyrządy: 1. drążek: a) zwieszania i zmiany, b) podpory, c) pochody i poskoki, d) wywijanie, e) obroty w zwieszaniu i w podporze, f) wspierania, g) wymyki, h) kołowroty i wychwyty. — 2. Wołyże na koniu: wszcz z łękami, wzdłuż bez łęków. — 3. Ćwiczenia na poręczach. — 4. Koń i kozioł: wołyże. — Ćwiczenia na ławeczce szwedzkiej. — Począwszy od maja w dni pogodne odbywały się gry i zabawy na boisku parku A. Sikory zamiast gimnastyki w sali.

IV.

PRYWATNA LEKTURA UCZNIÓW Z AUTORÓW STAROŻYTNYCH.

A) Łacińska.

Klasa III. A.

Cornelius Nepos: Chabrias, Conon, Iphicrates i Phocion: Duda, Flaczek, Gajdaczek, Kobiela i Pająk; Chabrias: Mamica, Pudełko, Wawrzacz; Conon: Probosz i Urbanek; Iphicrates: Bocek, Kłyszcz, Kubisz, Manica, Opołka i Urbanek; Phocion: Kłyszcz, Kubisz, Opołka i Sikora Franc.; Timoleon: Flaczek, Kobiela, Pająk i Probosz; Timotheus: Bocek i Probosz; Thrasylbulus: Gajdaczek, Kobiela, Pająk i Probosz.

Klasa III. B.

Cornelius Nepos: Thrasylbulus: Bączek, Fojkies, Heczko, Kiedroń, Kiedroń, Lasota, Przeczek, Sabela, Skulina, Wojnar; Iphicrates: Lasota, Pończa, Przeczek, Sabela; Conon: Bączek, Fojkies,

Góra, Heczko, Kiedroń, Lasota, Macura, Niemiec, Pachol, Pończa, Przeczek, Sabela, Sztefek, Trombik, Wojnar; Chabrias: Bączek, Fojkies, Kiedroń, Lasota, Macura, Pończa, Przeczek, Sabela, Wojnar; Timotheus: Bączek, Fojkies, Góra, Kiedroń, Lasota, Martinek, Pachol, Przeczek, Rusz, Sabela, Sztefek, Wojnar; Phocion: Bączek, Fojkies, Kiedroń, Przeczek; Timoleon: Fojkies, Kiedroń, Przeczek; Agesilaus: Fojkies, Kiedroń; Alcibiades: Przeczek; Eumenes: Przeczek.

Klasa IV.

Brachaczek: Caesar, de bello Gallico ks. II., III.; Firla: I. 30—54, II., III., VII., VIII.; Friedel Miecz.: II., III.; Grodyński: II.; Gwózddek: II.; Kołder: I. 30—54, II., III.; Mokrosz: I. 30—54, II., III.; Polok: II.; Rzadek: II., III.; Urbańczyk: I. 30—54, II., III., VIII.

Klasa V.

Caesar: de bello Gall. VI.; Bolek, Orszulak; de bello civili I.: Orszulak, Szczepanek; Ovidius, Metam. XXII., XXIV.: Nowak Karol; Fasti VII., IX., XVII.: Krzystek; Tristia V., VI.: Rymorz.

Klasa VI.

Sallustius, Catilina: Buchwałdek, Franek, Machciński, Serog.
Cicero, in Cat. II., III., IV.: Franek, Kuglin, Machciński, Staszko; II.: Skupień; III.: Farny, Michejda, Buchwałdek; IV.: Hławiczka, Serog, Wratny.
Cicero, pro Archia: Kuglin, Machciński.
Vergilius, Aen. III.: Machciński; Georg. ust. V., VI., X.: Machciński; ks. I. 204—310: Hławiczka.

Klasa VII.

Cicero, Laelius: Czaputa, Popek, Markiton, Goszyk, Kocyk, Jeżowicz (r. I.—XX.), Rykała (I.—XX.), Marcinek (I.—XIV.), Janik (I.—XIV.); Orationes in Catilinam: Markiton (II., III., IV.), Goszyk (II., III.); De imperio Cn. Pompei: Markiton.
Vergilius, Aen.: Markiton (XI. 1—650, XII. 1—700), Górniok (III., V.); Georg.: Górniok (IV. 8—50, 116—148).
Sallustius, Catilina: Popek, Rykała (r. 1—20).

Klasa VIII.

Tacitus: Buchta: Germania (z wyd. szk.), Agricola; Hławiczka: Germ. 1—27; Kotas: Germania v. 6—27; Koziel: Agricola; Lazar: Germ., v. 1—27, Agricola, Hist. I. V., Ann. II. 40—47, IV. 72—74, XI. 16—21, XV. 38—45, Dial. de orat.; Maule: Germ. 1—27, Ann. I. 49—72; Musioł: Agricola; Mzik: Germ. 1—27; Unucka: Germania, Agricola, Dial. de orat.; Włosok: Agricola, Germania; Wojnar: Germ. 1—27, Ann. I. 49—72, Agricola.
Cicero: Cienciąła: Pro Murena, In Catil. II., III., Cato maior; Klejnot: In Cat. II.; Kubiczek: De officiis I.; Maule: Pro Milone; Mazur: In Cat. II.; Mzik: In Cat. IV.; Szoldra: Pro Archia.

- Vergilius: Hławiczka: Aen. III. 1—400; Mazur: Aen. III.
 Ovidius: Kotas: Met. VI. v. 422—676, VII. v. 1—351, 391—424,
 IX. 1—398.
 Livius: Koziół: I. XXII. 1—36; Kubiczek: I. XXII. 1—30; Mazur:
 I. XXII.; Musioł: I. VI. 34—35, 39—43; Włosok: XXII. od 30
 do końca.
 Horacy: Musioł: Carm. I. 2, 4, 6, 15. II. 6, 20, III. 8, 13, 18, 21, 28,
 29, IV. 2, 15, Sat. I. 9, Epist. I. 1, 4, 20; Trombala: Ody, epody,
 satyry z wyd. szk. nieczyt. w klasie; Wojnar: Carm. I. 4, 6, 15,
 II. 6, 20, III. 13, 18.

B) Grecka.

Klasa IV.

- Ustęp z „Ćwiczeń“ „Wyprawa Aleksandra“: Firla, Grodyński,
 Kołder, Polok i Urbańczyk (w całości).
 „O Cyrusie Starszym“: Firla, Kołder, Polok, R zadek i Urbańczyk.

Klasa V.

- Ksenofont, Anabaza (według Chrestom. Fiderera): Bolek: ust. 5, 10;
 Buchta: 17, 18; Gieruszczak: 17; Krzystek: 17; Krzywoń: 4, 5,
 16; Liberda: 4, 5, 17; Macura: 10; Mola: 4, 5, 17; Nowak Karol:
 4, 5, 17; Nowak Henr.: 17; Orszulak: 4, 17; Poloczek: 5, 17;
 Rymorz: 4, 18; Skulina: 17; Sojka: 4, 10; Śliwka Jerzy: 5, 17;
 Śliwka K.: 17; Staś: 4, 10; Stonawski: 17; Szczepanek: 11;
 Uher: 4, 10; Unucka: 17. — Cyrop: Nowak K.: 7; Orszulak,
 Poloczek, Śliwka J.: 4.

Klasa VI.

- Homer, Iliada: Buchwałdek: ks. IV., V., VII., XIX. i XX.; Farny: ks.
 VII. w. 1—100; Franek: ks. V., VII. i XIX.; Gańczarczyk: ks.
 VII.; Hławiczka: ks. II. w. 1—40, 223—276 i ks. IV. 1—78;
 Krużolek: ks. VII.; Machciński: ks. IV., VII., VIII., XII. i XIX.;
 Michejda: ks. V. w. 1—170, VII. w. 1—100; Serog: ks. IV.; Sie-
 mienik: ks. VII.; Staszko: ks. VII.; Trombik: ks. VII.; Wałach:
 ks. V. i VII.; Wratny: ks. IV., VII. i XIX.
 Herodot: Kuglin: ks. V.; Serog: ks. IX.

Klasa VII.

- Homer, Odyseja ks. I. od w. 100: Franek, Kobielsuz; ks. I. od w. 100
 i II.: Świba; ks. II. i III.: Czaputa; ks. I. od w. 100, II. i III.: Go-
 szyk, Hellstein, Urbańczyk; ks. I. od w. 100, II., III. i IV.: Ko-
 cych, Markiton; ks. VIII.: Górniok, Janik, Kubisz, Markiton,
 Moreinek, Ochodek; ks. XII.: Czaputa, Jeżowicz; ks. X., XI.,
 XII., XIV. i XV.: Markiton; ks. XV., XVI. i XVIII.: Popek.
 Demostenes, Olint. I.: Franek, Rykała; Olint. I. i II.: Górniok, Mar-
 kiton, Poloczek; Ol. II.: Janik, Urbańczyk; Fil. I.: Franek, Ku-
 bisz, Poloczek, Popek, Urbańczyk; Fil. I. i II.: Górniok; O pok.:
 Jeżowicz, Markiton, Poloczek; List Filipa, Odpowiedź Demost.
 i W sprawie Chers.: Markiton.

Klasa VIII.

- Ksenofont, Pamiętniki I. 7, II. 4 i 5, IV. 7: Musioł.
 Homer, II. III.: Musioł; Od. II.: Mazur; ks. II. i VIII.: Mżik; ks. III. i IV.: Klejnot.
 Herodot, Wyjątki z ks. I., II., III., V., VI. i IX.: Unucka.
 Demostenes, O wieńcu i O symnoryach: Włosok.
 Platon, Fedon 1—33: Buchta; Fedon 1—34, 64—fin.: Kozieł; Fedon (w całości): Wojnar; Eutyfron: Buchta, Klejnot; Laches: Musioł; Symposion roz. 32—37: Hławiczka; Symposion (w całości): Musioł.
 Plutarch, Katon: Maulc; Katon, Demostenes i Perykles: Cienciąła.
 Sofokles, Antygona: Kozieł, Lazar; Aias: Lazar, Trombala; Edyp król: Kozieł, Trombala.

V.

TEMATY DO WYPRACOWAŃ PIŚMIENNYCH.

A) Z języka polskiego.

Klasa V.

- a) Zadania szkolne: 1. Hołd pruski według obrazu Matejki. — 2. Najniłsze wspomnienie w moim życiu. — 3. Patriotyzm w „Grażynię“ (na podst. lekt. szk.). — 4. Padoł płaczu, według obrazu Grottgera. — 5. Uwagi Sędziego o grzeczności (na podstawie I. ks. „Pana Tadeusza“). — 6. Litwa przed rokiem 1812 (na podstawie „Pana Tadeusza“).
 b) Zadania domowe: 1. Stopniowy rozwój uczuć w Ojcu zadżumionych Słowackiego (na podst. lekt. szk.). — 2. Wrażenie, odniesione na wieczorku ku czci „Trzech Wieszców“. — 3. Tok myśli i obrazów w wierszu Maryi Konopnickiej p. t. „Burza“ (na podst. lekt. szk.). — 4. Rozwinąć i uzasadnić myśl, zawartą w wierszu Zyg. Krasińskiego:

„Młodość jest rzeźbiarką,
 Co wykuwa żywot cały,
 Choć przemija sama szparko,
 Cios jej dłuta wечно-trwały.“

Klasa VI.

- a) Zadania szkolne: 1. Humanizm w Polsce i jego skutki. — 2. Do wyboru: a) Modrzewski a Orzechowski; b) Monarchia Oktawiana Augusta; c) Siew i plon życia ludzkiego obrazem. — 3. Związła treść i rozbiór „Satyra“ Kochanowskiego. — 4. Duch obywatelski literatury w drugiej połowie XVI. wieku. — 5. Jakie ważniejsze wypadki stoją na przelomie wieków starożytnych a średnich? — 6. Wartość Pamiętników Paska.
 b) Zadania domowe: 1. Do wyboru: a) Po napadzie Tatarów (Obraz Löfflera); b) Pochód na Sybir (Obraz Grottgera). — 2. Oszczędnością i pracą ludzie się bogacą. — 3. Słońce jako

czynnik życia. — 4. Starszylacheckie wychowanie domowe i nauki szkolne, według „Listopadu“ Rzewuskiego.

Klasa VII.

- a) Zadania szkolne: 1. Do wyboru: a) Rozwój dziejopisarstwa u nas od czasów najdawniejszych do Naruszewicza; b) Jakim powinien być historyk, według „Memoaryu“ Naruszewicza; c) Rozwinąć myśl Ign. Krasickiego w wierszu:

„... zły to rozum, bracie,

Co się na cnoty, wiary zasada utracie.“ —

2. Do wyboru: a) Wpływ wypadków dziejowych od r. 1772 do 1822 na literaturę polską; b) Przyczyny rozbudzenia się romantyzmu w literaturze polskiej; c) Per aspera ad astra! —

3. Do wyboru: a) Analiza myśli w „Odzie do młodości“ Ad. Mickiewicza; b) Pierwiastek fantastyczny, zawarty w pierwszych dwóch tomach poezji Adama Mickiewicza (na podst. lekt. szk. i dom.); c) „Chcę mnie sądzić, nie ze mną trzeba być, lecz we mnie.“ A. Mickiewicz, Żeglarz (temat wolny). —

4. Do wyboru: a) Tragedya duszy Konrada Wallenroda; b) Nastroj religijny w poezji Adama Mickiewicza; c) „Trudniej dzień dobrze przeżyć, niż napisać księgę.“ A. Mickiewicz, Zdania i Uwagi (temat wolny). — 5. Tłómaczenie z Demostenesa I. mowy olint. § 19—22. — 6. Do wyboru: a) Wartość społeczna komedji Al. Fredry; b) Juliusz Słowacki w portrecie Rustema a w pierwszej epoce swojej twórczości; c) Historia est magistra vitae (temat wolny).

- b) Zadania domowe: 1. Do wyboru: a) Patryotyzm pisarzy z epoki Stanisława Augusta; b) Główne znamiona dramatu w drugiej połowie XVIII. wieku (na podst. lekt. szk. i dom.); c) Rozwinąć i uzasadnić myśl Zyg. Krasińskiego w wierszu:

„Niczem Sybir, niczem knuty

I cielesnych tortur król,

Lecz narodu duch zatruty

To dopiero bólów ból!“ —

2. Do wyboru: a) Walka klasyków z romantykami; b) Sądy Kazimierza Brodzińskiego o klasycyzmie i romantyzmie (na podst. lekt. szk. i dom.); c) Świat mojej duszy (temat wolny).

— 3. Do wyboru: a) Znaczenie Mickiewicza dla narodu — a stanowisko jego w literaturze; b) Napoleon w Polsce; c) Rozwinąć i uzasadnić myśl Zyg. Krasińskiego, zawartą w wierszu:

„Połakiem być na ziemi —

To żyć bosko i szlachetnie.“ —

4. Do wyboru: a) Indywidualizm poetów ukraińskich; b) Zabytki i pamiątki Krakowa; c) Czy i jak można kłamstwo zupełnie z życia usunąć.

K l a s a VIII.

- a) Z a d a n i a s z k o l n e: 1. Do wyboru: a) Tacyt jako historyk; b) Wyjaśnić rozdział III., IV. i V. Anhellego; c) Lilla a Roza Weneda;
 d) Niech żywi nie tracą nadziei
 I przed narodem nosą oświaty kaganiec,
 A kiedy trzeba, na śmierć idą po kolei,
 Jak kamienie przez Boga rzucane na szaniec. —
2. Do wyboru: a) Jak objawił się wpływ nauki Towiańskiego w Księdzu Marku? b) Czemu zawdzięczali Rzymianie panowanie nad światem? c) Przyczyny naturalne rzeźby łądów. —
3. Do wyboru: a) Młodość, rzeźbiarka życia Z. Krasińskiego; b) Ze słabością łamać uczmy się za młodu; c) Przed obrazem Matejki: Tad. Rejtan. —
4. (2 godz.) Do wyboru: a) Przeszłość i przyszłość Polski w poezyi 3 naszych wieszczów; b) Człowiek w walce z naturą; c) Znaczenie Aten w świecie helleniskim. —
5. (2 godz.) Do wyboru: a) Hasła poezyi romantycznej; b) Polska przedmurzem chrześcijaństwa; c) Rozwinąć myśl zdania: Im kto wyższy, tem niżej spaść może (Mickiewicz, Kor. I.).
- b) Z a d a n i a d o m o w e: 1. Do wyboru: a) Obraz duszy Kordyana; b) Żywioł osobisty w Kordyanie. — 2. Rok 1812 w dziejach Europy. — 3. Nienawiści i walki społeczne według Nieboskiej Komedyi.

B) Z j ę z y k a n i e m i e c k i e g o .

K l a s a V.

- a) Z a d a n i a s z k o l n e: 1. Die Freuden des Herbstes. (Eine Schilderung.) — 2. Wohl dem, der frei von Schuld und Fehle bewahrt die kindlich reine Seele. (Erklärung u. Begründung dieser Worte im Anschlusse an die Lektüre des Schiller'schen Gedichtes „Die Kraniche des Ibykus“.) — 3. Der Sonnenuntergang im Winter. (Eine Schilderung.) — 4. Die Erziehung in Sparta und in Athen. (Eine Parallele auf Grund der Lektüre.) — 5. Der Wald im Frühling. (Eine Schilderung.) — 6. Die Freuden des Sommers.
- b) Z a d a n i a d o m o w e: 1. Die ägyptischen Pyramiden. (Auf Grund der Lektüre.) — 2. Bedeutung der Phönizier für die Entwicklung der Kultur. (Nach dem geschichtlichen Unterricht.) — 3. Die Schlacht bei Kunaxa. (Nach Xenophons Anabasis.) — 4. Die heutigen Verkehrsmittel.

K l a s a VI.

- a) Z a d a n i a s z k o l n e: 1. Reineke, der Schelm. (Eine Charakteristik.) — 2. Wie schildert der Dichter in „Hermann und Dorothea“ das Besitzthum des Wirtes zum goldenen Löwen. —

3. Inhalt und Grundgedanke des Uhlandschen Gedichtes: „Das Glück von Edenhall“. —

4. Sich selbst bekämpfen, ist der schwerste Krieg;
Sich selbst besiegen, ist der schönste Sieg.

(Zu erläutern auf Grund von Schillers Gedichte: Der Kampf mit dem Drachen. — 5. Auf welche Weise wird die Vermählung Emilias mit dem Grafen Appiani vereitelt? — 6. Die Erinnerung an bestandene Mühen ist angenehm.

- b) *Zadania domowe*: 1. Keine Rose ohne Dornen. — 2. Die Abhängigkeit der wirtschaftlichen Verhältnisse Deutschlands von der geographischen Lage und Beschaffenheit des Landes. — 3. Wie die Saat, so die Ernte. — 4. Die Schlacht bei Salamis. (Nach Herodot.)

Klasa VII.

- a) *Zadania szkolne*: 1. Do wyboru:

- a) Rastlos vorwärts mußt du streben,
Nie ermüdet stille stehn,

Willst du die Vollendung sehn. (Schiller.)

b) Wie und was soll man lesen? — 2. Do wyboru: a) Inwiefern kann man das Zeitalter des Humanismus und der Renaissance als eine Zeit der Wiedergeburt der Kunst bezeichnen? b) Die Exposition in Schillers „Jungfrau von Orleans“. (Auf Grund der Lektüre.) — 3. Do wyboru: a) Die tragische Schuld der Heldin in Schillers „Jungfrau von Orleans“; b) „Die Götter Griechenlands“ v. Schiller und „Der Wanderer“ von Goethe. (Eine Parallele.) — 4. Do wyboru: a) Der Charakter des Helden in Schillers „Wallenstein“. (Auf Grund der Lektüre.) b) Hauptursachen der französischen Revolution. — 5. a) Goethes „Hermann und Dorothea“ und Mickiewicz's „Herr Thaddäus“. (Eine Parallele.) b) Kann uns zum Vaterland die Fremde werden? (Goethes „Iphigenie“.) c) Lust und Liebe sind die Fittiche zu großen Taten. — 6. Do wyboru: a) Goethes „Iphigenie“ und Grillparzers „Sappho“. (Eine Parallele.) b) Maria Theresias Verdienste um Österreich; c) Dulce et decorum est pro patria mori. (Hor.)

- b) *Zadania domowe*: 1. Welche Umstände führten die Blütezeit der mittelhochdeutschen Poesie herbei? — 2. Das Zeitalter Ludwigs XIV. in Frankreich. —

3. Das Schicksal kann die Heldenbrust zerschmettern,
Doch einen Heldenwillen beugt es nicht.

(Körners „Zriny“.)

4. Das Jahr 1812 in der Geschichte Europas.

Klasa VIII.

- a) *Zadania szkolne*: 1. Do wyboru: a) Die echte und unechte dichterische Wirkung. (Nach dem Vorspiel auf dem Theater in Goethes „Faust“.)

- b) Der Verstand ist im Menschen zu Haus
Wie die Funken im Stein;
Er schlägt nicht von sich selbst heraus,
Er will herausgeschlagen sein. (Rückert.)
2. Do wyboru: a) Fausta Famulus Wagner. (Charakteristik nach Goethes Faust.) b) Der Entwicklungsgang der menschlichen Kultur nach Schillers Gedicht: „Das eleusische Fest“. —
3. Do wyboru: a) Des Germanikus Taten und Tod. (Nach der lat. Schullektüre.) b) Die Bedeutung der Donau für unsere Monarchie;
- c) Nicht das Herz nach seinem Wunsche,
Nach der Pflicht frag' dein Gewissen.
(Weber: Dreizehnlinden.)
4. Do wyboru: a) Die versöhnenden Momente bei der Darstellung häuslichen Unglückes in Schillers „Das Lied von der Glocke“; b) Das Wesen der Romantik;
- c) Präge dein Gold,
Damit es rollt!
Schätze auf dem Speicher
Machen nicht reicher.
5. Do wyboru: a) Das Parlament. Seine Bedeutung und seine Aufgabe. b) Charakter Schillers nach Goethes „Epilog zum Lied von der Glocke“.
- c) Wie es auch drohe, erwarte mit leuchtender Stirne das
Morgen;
Traue dem helfenden Gott, traue der eigenen Kraft.
- b) Z a d a n i a d o m o w e: a) Der Hof zu Ferrara; b) Inwiefern ist der Schluß des „Tasso“ tragisch, aber zugleich auch versöhnend? — 2. Inwiefern konnte sich Sokrates als ein Gnadengeschenk für Athen betrachten? — 3. Meine Abschiedsrede beim Verlassen der Anstalt.

WOLNE WYKŁADY UCZNIÓW.

a) Z języka polskiego.

Klasa V.

O „Panu Tadeuszu“ Mickiewicza opracowali i wygłosili na różne temata wykłady następujący uczniowie: Bolek (2), Poloczek, Staś, Śliwka Karol, Szczepanek.

Klasa VI.

Wykłady, przeważnie związane z bieżącym materiałem literatury polskiej, wygłosili następujący uczniowie: Macheiński (2), Franek (2), Staszko (2), Kuglin, Hławiczka, Buchwałdek (2), Serog (2), Skupieć, Wałach, Michejda.

K l a s a VII.

Wolne wykłady z zakresu bieżącego materiału literatury polskiej wygłosili następujący uczniowie: Franek, Górniok (2), Kobielusz, Morcinek, Popek, Kubisz, Urbańczyk, Hellstein (2).

K l a s a VIII.

Z literatury polskiej wygłaszali wolne referaty: Wojnar (2), Musioł, Unucka, Mazur, Trombala, Kotas, Cieńciała.

b) Z języka niemieckiego.

K l a s a VII.

W ciągu roku szkolnego wygłaszali wszyscy uczniowie krótkie wykłady, których tematy zaczerpnięte były bądźto z zakresu obu literatur, polskiej i niemieckiej, bądź też z historii powszechnej i geografii i nauk przyrodniczych.

K l a s a VIII.

Każdy uczeń wygłosił jeden wykład w ciągu roku szkolnego. Treść wykładów zaczerpnięta była z różnych dziedzin wiedzy.

VI.

ZBIORY NAUKOWE.**A) Biblioteka.**

1. Dla nauczycieli (pod zarządkiem prof. F. Hajduka).

a) Zakupiono z datków na środki naukowe: P. Cauer, Die Kunst des Übersetzens. — R. Pilat, Historia literatury polskiej 2 t. — St. Zdziarski, Pierwiastek ludowy w poezji polskiej XIX. w. — J. Kleiner, Studya o Słowackim. — A. Potocki, Stanisław Wyspiański. — Marya Konopnicka. — Dietlein-Polack, Aus deutschen Lesebüchern 3 t. — St. Smolka, Polityka Lubeckiego. — A. Małkowski, Scouting jako system wychowania. — Briefe Ciceros und seiner Zeitgenossen v. Schmidt. — Ausgew. Briefe Ciceros v. Gschwind. — Briefe des Jüngeren Plinius v. Kukula. — W. Zakrzewski, Historia powszechna t. III. — M. Siwak, Geografia dla II. i III. klasy. — M. Reiter, Czytania polskie dla kl. II. — Hegi, Illustrierte Flora (dalszy ciąg). — Meyers kleines Konversations-Lexikon 6 t. — K. Morawski, M. Tullius Cicero.

b) Otrzymano w darze: Od ks. J. Gregora z Tworkowa na Śląsku pr.: St. Karwowski, Wiek 16.; St. Karwowski, Wcielenie Infanta do Litwy i Polski 1558—1561; Grieben, Hohe Tatra. — Od Dr. Diehla: Jerzy Żuławski, Gród słońca, Koniec Mesjasza; Makuszyński, Dusze z papieru; Foerster, Seksualna etyka i pedagogika. — Od prof. Klicha: T. S. Grabowski, Liryka Mihovila Nikolića, Anton Aškerc; A. Schleicher, Indogermanische Chrestomathie. — Od księgarni Krzyżanowskiego: Apulejusa Amor i Psyche przeł. Rydel. — Od księgarni Gebethnera i Wolffa: Encyklopedia wychowawcza 5 tomów. — Od księgarni Gubrynowicza i Syna: W. Hahn, J. Sło-

wacki w poezyi polskiej; Frank, Arytmetyka dla I. i II. kl.; ks. Szydelski, Dzieje biblijne (bibliot. kancelaryjna). — Prof. Galicz, Powstanie listopadowe w poezyi niemieckiej; prof. Galicz, Anstasius Griins politische Lyrik (od autora). — W. Schmidt, System Foerstera w wychowaniu i gmina szkolna (2 egz. od autora). — Od Akademii Umiejętności w Krakowie wszystkie rozprawy i wydawnictwa od września 1911 do lipca 1912.

2. Dla uczniów.

a) Biblioteka polska (pod kierownictwem naucz.: M. Konopka [dla klas I.—IV., VI. i VIII.] i St. Mondelskiego [dla klas V. i VII.]).

Zakupiono: M. Konopnicka, Mickiewicz, jego życie i duch. — M. Konopnicka, O krasnoludkach. — W. Sieroszewski, W matni. — H. Sienkiewicz, W pustyni i w puszczy. — L. Rydel, Zaczarowane koło. — K. Szajnocha, Mściciel. — Wal. Łoziński, Czarny Matwij. — Dr. E. Kiernik, Życie w nurtach oceanu. — W. Kuźniar, Z przyrody Tatr. — Ig. Chodźko, Obrazy litewskie, ser. III. — K. Szajnocha, Szkice historyczne. — J. Verne, Naokoło księżycy. — W. Mader, Samochodem przez Australię. — Gebert i Gebertowa, Opowiadania z dziejów ojczystych. — Nowela polska, wyd. Westa, tom I, II, i III. — Z. Morawska, Witek z Kłeparza. — R. Kipling, Kim. — T. Pini, Dwaj poci filozofowie. — T. Korzon, Pogląd na działalność naukową J. Lelewela. — M. Rodziewiczówna, Rupiecie.

Otrzymano w darze: Od prof. B. Pindelskiego: J. Szkodziński, Grunwald; Sz. Askenazy, Ks. Józef Poniatowski (w skróceniu). — Od księgarni Krzyżanowskiego: Wł. Belza, Z Wenecyi do Neapolu. — Od księgarni Czajkowskiego w Cieszynie: Kraszewski, Bajeczki; M. Kreczowska, Robinzon Kruzoe. — Po ś. p. prof. Janie Brylu: O katedrze na Wawelu, 10 egz. — Od b. ucznia p. P. Boeka: M. Konopnicka, Pod prawem. — Od P. Kaz. Królikowskiej: M. Wyslouchowa, Sew. Goszczyński; St. Niewiadomski, O Fr. Szopenie. — Od ks. Józefa Gregora z Tworkowa: Żegota Pauli, Żywoty hetmanów. — Od księgarni Gubrynowicza i Syna: Dr. Wiktor Hahn, Juliusz Słowacki w poezyi polskiej, 2 egz. — Od Pani M. Bernatowicz: Album królów polskich (według J. Matejki), 40 barwnych portretów z tekstem. Jul. Baczyński, Dzieje Polski, 2 tomy z ilustracyami. Nadto 4 karty Polski.

b) Biblioteka niemiecka (pod zarządem prof. E. Sznepki).

Zakupiono: Herchenbach, Der Findling von Nürnberg. — Herchenbach, Benvenuto Cellini. — Herchenbach, Die Perlenfischer im Roten Meere. — Herchenbach, Schicksale eines Malers. — O. Ludwig, Zwischen Himmel und Erde. — O. Ernst, Arbeit und Freude. — O. Ludwig, Der Erbförster. — H. v. Kleist, Michael Kohlhaas. — H. Ibsen, Die Kronprätendenten. — H. Ibsen, Die Helden auf Helgeland. — M. Jacobi, Onkel Toms Hütte. — Paul Moritz, Sigismund Rustig. — Herchenbach, Ein verlorenes Leben.

Otrzymano w darze: Fünfundsiebzig Jahre österreichischer Lloyd 1836—1911 (dar Min. W. i O.). — H. Heine, Buch der Lieder

(dar prof. Galicza). — J. Galicz, Anastasius Grüns politische Lyrik (dar prof. Galicza). — Fr. Grillparzer, Ottokars Glück und Ende (dar b. ucznia Biłki). — Fr. Schiller, Maria Stuart (dar b. ucznia Biłki). — Horn, Die Belagerung von Wien (dar ucznia IV. kl. Ciałhotnego). — H. Schmidt, Edelweiß und Almenrausch (dar ucznia IV. kl. Matuszka). — Rosegger, Ausgewählte Schriften (dar ucznia IV. klasy Matuszka). — H. Lorn, Der Naturgenuß (dar b. ucznia Bocka). — L. Bechstein, Märchenbuch (dar ucznia III.A kl. Probosza).

3. Dla ubogich uczniów (pod zarządem prof. Panka)

Zakupiono podręczniki szkolne za cenę: 588 K 10 h.

Otrzymano w darze: Od P. Kaz. Królikowskiej: 17 podręczników szkolnych.

B) Gabinet geograficzno-historyczny

(pod zarządem naucz. J. Króla).

Zakupiono: Mapę ścienną Śląska austr. Kobera-Popiołka i 8 obrazów: Capodistria (solanki), Huty Witkowickie, Port Pola, Parlament wiedeński, Wnętrze kościoła św. Szczepana, Ratusz wiedeński, Zamek cesarski w Schönbrunne, Przywilej Henryka Jasomirgotta z r. 1156.

C) Gabinet historii naturalnej

(pod zarz. prof. Wajdowicza, od 25. marca naucz. Lubaszewskiego).

Zakupiono: Leutemanna Obrazy do nauki pogląd. (7 sztuk), Leutemanna Atlas zoologiczny (5 tabl.), Meinholda Obrazy do zoologii (2 szt.), nadto z nadzwyczaj. dotacyi, przyznanej przez Min. W. i O. (rozp. z d. 30. czerwca 1911, l. 22.167) dla wolnych ćwiczeń uczniów czaszki: wyjca rudego, kota domowego, świni, bydłęcia, owcy, konia, delfina, mrówkojada, szkielet nogi bydłęcia i konia, przyrząd do okazania procesu oddychania roślin, do wykazania asymilacyi roślin, soli odżywczych, przyrząd do wykazania ciśnienia korzeniowego, aparat dla sprawdzenia procesu oddychania roślin według Scholza, aparat dla wykazania transpiracyi roślin przez wtlaczanie wody, aparat dla wykazania wymiany gazów według prof. Scholza, 10 tablic Franka-Tschirscha, 3 akwarya, nadto podręczniki: B. Schmid, Biologisches Praktikum, Voigt, Die Praxis des naturkundlichen Unterrichts, Strasburger, Das kleine botanische Praktikum, Detmer, Pflanzenphysiologisches Praktikum, Kükenthal, Leitfaden für das zoologische Praktikum.

Otrzymano w darze od PP. Dra Króla i Farnego cenne zbiory preparatów mikroskopowych.

D) Gabinet fizykalny

(pod zarządem prof. Wierzbieckiego).

Zakupiono z nadzwyczajnej dotacyi (por. pod C) 7 przyrządów dla wolnych ćwiczeń uczniów za cenę 273 K 66 h, mianowicie: przyrząd do wyznaczenia ciepła parowania, do wyznaczania ciężaru

właściwego, ciepła właściwego, temperatury wrzenia, dla okazania ściśliwości gazów, dla wykazania praw wahadła, wreszcie dla wykazania praw ruchu po równi pochyłej.

E) Gabinet archeologiczny

(pod zarządkiem dyrektora).

Zakupiono dzieło Stasiaka: Polska plastyka średniowieczna, nadto obrazy: Tryptyk Grunwaldzki, Löfflera, Po napadzie Szwedów, Kossaka Chorągiew pancerna, Brandta Spotkanie, Matejki Pieśń.

Otrzymano w darze: Od ks. Londzina 3 obrazy: Chełmoński, Raclawice; Malczewski, Postój w drodze na Sybir; Malczewski, Straszliwa myśl. — Od prof. Popiołka: Plan starego Cieszyna (rysunek).

F) Czasopisma.

a) Zakład prenumerował: 1. Przewodnik bibliograficzny. — 2. Poradnik językowy. — 3. Eos. — 4. Zeitschrift für österr. Gymn. — 5. Czasop. Ziemia. — 6. Zeitschrift für Geschichte österr. Schlesiens. — 7. Pamiętnik literacki. — 8. E. v. Peharnik, Jahrbuch des höheren Unterrichtswesens. — 9. Verordnungsblatt.

b) Otrzymywał w darze: Kwartalnik historyczny. — Świat słowiański. — Wszechświat. — Körperliche Erziehung. — Misye ka-

G) Zbiór komentowanych wydań klasyków starożytnych

(dla lektury prywatnej uczniów, pod zarządkiem prof. A. Panka).

Zakupiono: Preparacye Fehleisena do Odyssei, Kletta do Iliady (I.—VIII.), Grundmanna do Herodota (ks. V. i VI.), Votscha do Salustiusa Catilina, Drücka do Wergil. Eneidy (ks. II. i III.).

H) Zbiory rysunkowe

(pod zarządkiem prof. K. Niedoby).

Zakupiono: Modele barwne Micholicza (6 sztuk).

I) Przybory do gier i zabaw

(pod zarządkiem prof. Hajduka).

Zakupiono: 2 piłki nożne, 1 piętówkę, 2 piłki ręczne, 2 dyski, 3 oszczepy, 2 tyczki do skoku.

K) Zbiory do nauki zręczności

(pod zarządkiem naucz. Andrzeja Kozła).

Zakupiono z nadzwyczaj. dotacyi na wolne ćwiczenia uczniów w zakresie przyrody, fizyki i nauki zręczności (por. pod C) następujące przyrządy: 2 warsztaty stolarskie, drapacze, równiacze, schludy, spuszczce, krajniki, dłuta, piłki, kleszcze, węgielnice, obcęgi, pilniki, noże snycerskie i inne drobniejsze przyrządy — razem sztuk 52 za cenę 134 K 69 h.

Wszystkim Szan. Ofiarodawcom, którzy przyczynili się do

wzbogacenia zbiorów naukowych, dyrekcya składa imieniem Zakładu gorące podziękowanie.

VII.

EGZAMIN DOJRZAŁOŚCI.

A) W roku szkolnym 1910/11.

Tematy do egzaminu piśmiennego w r. 1910/11 podano w zeszlorocznem sprawozdaniu. Ustny egzamin dojrzałości w terminie letnim odbył się w d. 8. i 10.—12. lipca pod przewodnictwem em. prof. Dra Jana Wytrzensa.

Z pomiędzy 23 uczniów publicznych, którzy się do egzaminu ustnego zgłosili, uznano za dojrzałych z odnaczeniem 6, jednogłośnie za dojrzałych 9, większością głosów 8.

Z eksternistów I reprobowany na $\frac{1}{2}$ roku, uznany został za dojrzałego większością głosów przy powtórnyim egzaminie, odbytym dnia 14. lutego 1912 również pod przewodnictwem em. prof. Dra Jana Wytrzensa, drugi przed egzaminem odstąpił.

Imienny spis abiturjentów, uznanych za dojrzałych.

L. P.	Nazwisko	Miejsce urodz.	Dzień i rok ur.	Czas stud. głmn.	Z tego w akad.	Obrany zawód
1	Biłko Leopold	Końska na Śl. austr.	15/10 1892	8	8	teologia
2	Brachaczek Lud.	Raj na Śl. austr.	18/8 1889	8	8	prawo
3	Branny Jan	Dolny Żuków na Śl. austr.	24/12 1890	8	7	prawo
4	Dąbrowski Wł.	Ciechyzyn	11/8 1892	8	8	prawo
5	Danko Wład.	Żywiec, Galicya	13/4 1890	8	8	akad. handl.
6	Dzikiewicz Wł.	Jersey City Stany Zjed.	27/9 1890	10	5	—
7	Farny Józef	Nawsie Śl. austr.	9/10 1891	8	8	akad. górn.
8	Franek August	Ochaby małe Śl. austr.	7/1 1890	8	8	prawo
9	Grycz Jerzy	Łyżbice Śl. austr.	5/12 1892	8	8	technika
10	Grycz Paweł	Śmilowice Śl. austr.	2/12 1891	9	9	leśnictwo
11	Hrycek Jerzy	Koszarzyska Śl. austr.	30/3 1891	8	8	weterynarya
12	Jursa Józef	Wędrynia Śl. austr.	22/9 1889	8	8	agronomia
13	Kaleta Karol	Dolne Cierlicko Śl. austr.	3/12 1890	9	9	inżyn. górnicza technika
14	Kopeć Franc.	Dziedzice Śl. austr.	1/4 1891	8	8	
15	Kula Józef	Hażlach Śl. austr.	14/8 1891	8	8	teologia

Lp.	Nazwisko	Miejsce urodz.	Dzień i rok ur.	Czas stud. gimn.	Z tego zaklad.	Obrany zawód
16	Michejda Jan	Nawsie Śl. austr.	21/6 1892	8	8	prawo
17	Milik Karol	Czechowice Śl. austr.	24/6 1892	8	8	teologia
18	Moroń Franc.	Orzawa Śl. austr.	29/9 1886	8	5	teologia
19	Niemczyk Oskar	Bysrzyca Śl. austr.	20/8 1892	8	8	medyc.
20	Niemiec Józef	Średnia Sucha Śl. austr.	4/7 1891	8	8	medyc.
21	Pastucha Franc.	Ropica Śl. austr.	25/11 1889	8	8	teologia
22	Singer Kaz.	Kęty Galicya	2/3 1891	9	2	technika
23	Szeruda Jan	Wędrynia Śl. austr.	26/12 1889	8	8	teologia
24	Mikucki Włodz. (eksternista)	Wola Justowska W. Ks. Krak.	20/11 1893	8	—	prawo

B) W roku szkolnym 1911/12.

Piśmienny egzamin dojrzałości, do którego zgłosili się wszyscy uczniowie publicznej klasy VIII, w liczbie 17, odbył się w d. 20., 21. i 22. czerwca 1912.

Tematy były następujące:

1. Z języka polskiego do wyboru:
 - a) Przewodnie idee literatury niepodległej Polski;
 - b) Epoka Jagiellonów i ich polityka społeczna;
 - c) Wielkie państwa powstały z wielkich ludzi.
2. Z języka łacińskiego: Przetłumaczyć na język polski: Verg. Aen. l. XII, w. 697—733.
3. Z języka greckiego: Platon, Gorgias, rozdz. 79.

Ustny egzamin dojrzałości odbędzie się w d. 12., 13. i 15. lipca pod przewodnictwem dyrektora c. k. seminarium polsk. w Bobrku, Dra Ernesta Farnika.

VIII

WAŻNIEJSZE ROZPORZĄDZENIA WŁADZ SZKOLNYCH.

C. k. Min. W. i O. rozp. z d. 10. lipca 1911, l. 22.162, upoważniło c. k. Radę Szkolną kraj. do załatwiania we własnym zakresie podań o pozwoleńie uczęszczania na lekcye szkolne prywatnym uczniom Zakładu. Ilość hospitantek nie śmie w żadnym wypadku przekraczać 10% ogólnej liczby uczniów w danej klasie.

C. k. Min. W. i O. rozp. z d. 27. czerwca 1911, l. 25.681, wydało nowy plan i nowe instrukcye dla nauki gimnastyki, tudzież wskazówki dla prowadzenia zabaw młodzieży w szkołach średnich. Nowe postanowienia obowiązują od r. 1911/12.

Jego Em. ks. kardynał Dr. Jerzy Kopp pismem z d. 5. lipca 1911 zamianował komisarzem dla nauki religii katolickiej w szkołach średnich i seminariach nauczycielskich z wykładowym językiem słowiańskim w austriackiej dzielnicy dyecezyi wrocławskiej generalnego wikaryusza ks. prałata Jerzego Kořka z Frysztatu.

C. k. Rada Szk. kraj. rozp. z d. 23. września 1911, l. I-366/3, zezwoliła na podział II. i III. klasy w roku szkolnym 1911/12.

C. k. Min. W. i O. rozp. z d. 13. listopada 1911, l. 32.630, zarządziło, iż od początku r. 1912 uczniowie, korzystający ze zniżeń na kolejach, muszą wykazywać się dowodem identyczności. Dowód taki stanowi fotografia ucznia z własnoręcznym jego podpisem, stwierdzona co do identyczności przez dyrekcję Zakładu.

C. k. Min. W. i O. rozp. z d. 25. stycznia 1912, l. 41.566 ex 1911 powierzyło funkcyę fach. inspektora dla nauki gimnastyki w gimnazyjach, szkołach realnych, jako też seminariach naucz. z polskim językiem wykładowym na Śląsku na czas od 1. lutego 1912 do 1. lipca 1914 profesorowi gimnastyki w III. gimn. w Krakowie, Dr. Maryanowi Tokarskiemu.

C. k. Min. W. i O. rozp. z d. 5. kwietnia 1912, l. 14.822, ustaliło ostatecznie czas trwania roku szkolnego i feryi w szkołach średnich, seminariach nauczycielskich, szkołach handlowych i marynarskich.

Według tego rozporządzenia rok szkolny rozpoczyna się dnia 16. września, kończy dnia 15. lipca; ferye główne trwają od dnia 16. lipca do dnia 15. września. Nauka trwa jednak w II. półroczu tylko do dnia 5. lipca włącznie, ostatnie 10 dni przeznaczone są na odbywanie egzaminów dojrzałości, egzaminów prywatnych i wstępnych. W pierwszym lub drugim z dni wolnych od nauki odbywać się będzie końcowe nabożeństwo i rozdanie świadectw. Pierwsze półrocze kończy się w ostatnią sobotę przed 16. lutego, drugie półrocze liczy się od dnia następnego, jednak poniedziałek i wtorek są wolne od nauki.

IX.

KRONIKA ZAKŁADU.

Wpisy i egzamina wstępne do kl. I. odbyły się przed feryami dnia 7. lipca, po feryach d. 15. i 16. września; wpisy uczniów do klas wyższych, oraz egzamina poprawcze, uzupełniające i wstępne do wyższych klas odbyły się d. 16. września.

Dnia 8. i 10.—12. lipca odbył się ustny egzamin dojrzałości pod przewodnictwem em. prof. Dra Jana Wytrzensa.

Dnia 17. września rozpoczęto rok szkolny o godz. 9. rano uroczystym nabożeństwem.

Dnia 4. października odbyło się dla Zakładu nabożeństwo ku uczczeniu imienin Najjaśniejszego Pana.

Dnia 30. września grono nauczycielskie i młodzież przez delegatów pożegnały ustępującego z Zakładu ks. prof. Rudolfa Tomanka, który w ciągu swej 4-letniej pracy w Zakładzie dzięki wzorowej sumienności, prawemu charakterowi i szlachetnemu pojmowaniu

swoich powinności zyskał sobie niepodzielny szacunek, dzięki zaś uczynności i wrodzonej uprzejmości szczerą sympatyę kolegów i miłość młodzieży.

Dnia 15. października uczniowie wzięli udział w uroczystem nabożeństwie, jako w dzień św. Jadwigi, patronki Śląska.

W miesiącach wrześniu i październiku, tudzież w maju i czerwcu odbywały się często lekcye geografii, niekiedy także lekcye nauk przyrodniczych na wolnem powietrzu.

Dnia 19. listopada odbyło się dla uczniów nabożeństwo ku czci imiennin ś. p. Cesarzowej Elżbiety.

W miesiącu październiku grono nauczycielskie zwiedziło stancye uczniów dla poznania warunków higienicznych i otoczenia, w jakim przebywa młodzież zamiejscowa. Nadzorem domowym udzielono przy tej sposobności potrzebnych wskazówek; stancye, nie czyniące zgłośa zadość wymaganiom higienicznym, polecono uczniom opuścić.

Dla nawiązania żywszego kontaktu z rodzicami i opiekunami uczniów urządzono w ciągu roku 3 „Pogadanki pedagogiczne“ w budynku szkolnym (pierwszą w październiku na temat „Szkoła i dom rodzicielski“, zagaiał dyrektor, drugą w grudniu na temat: „W sprawie domowej opieki nad zdrowiem młodzieży“, zagaiał prof. Wajdowicz, trzecią w kwietniu „O znaczeniu wycieczek szkolnych“ prof. Hajduk). Leczenie zebraniem każdym razem rodzicom grono naucz. udzielało także wyjaśnień o zachowaniu i postępkach uczniów.

Dnia 8. listopada odbyło się żałobne nabożeństwo za duszę ś. p. profesora W. Zycha, który niebawem po ustąpieniu z tutejszego Zakładu, d. 1. listopada zmarł nagle w Gródku Jagiellońskim. Zmarły pracował przez 4 lata w tutejszym Zakładzie. Gorące serce, gruntowna wiedza i bystry umysł, wyjątkowa obowiązkowość obok miłości zawodu i młodzieży czyniły go na stanowisku nauczyciela siłą wybitną. To też szczerzy i głęboki żal wśród młodzieży i grona wywołała wiadomość o przedwczesnym Jego zgonie.

Dnia 2. grudnia odbył się w sali Domu Narodowego uroczysty wieczór ku uczczeniu „Trójcy wieszczów“, urządzony staraniem uczniów VII. klasy. Na obfity program Wieczoru złożyły się produkcye choralne i orkiestralne, oraz deklamacye zbiorowe i solowe, poprzedzone słowem wstępnem ucznia VII. klasy, Tomasza Kobiłusza, zakończone przemówieniem prof. Mondelskiego. O sumieniem przygotowaniu i wielkim nakładzie pracy świadczyły udalnie i sprawnie wykonane produkcye śpiewowe i orkiestralne. Próbanii kierował uczeń VIII. klasy, Karol Hławiczka. Z niemałym trudem i prawdziwym pietyzmem wystawiono scenę więzienną z III. części Dziadów, z głębokim przejęciem oddano zwłaszcza Improwizacyę Konrada (uczeń klasy VIII. Edward Cienciąła). Mniej przystępnym dyałog hr. Henryka z Pankracym z Nieboskiej komedyi Krasieńskiego, odegrany ze zrozumieniem i życiem, poprzedziło jasne i treściwe objaśnienie ucznia VII. klasy. Uczeń II. klasy oddeklamował z życiem „Hymn do Bogarodzicy“ i „Testament“ Słowackiego. Częścią deklamacyjną Wieczoru kierował prof. Mondelski.

Obfity i starannie przygotowany program Wieczoru zyskał gorące objawy uznania ze strony licznie zebranej publiczności.

Czysty dochód z dobrowolnych datków gości ofiarowano w połowie na fundusz ubogich uczniów, w połowie na Macierz Szkolną.

W ciągu roku wysłuchała młodzież kilku ponczających wykładów, prof. Eckerta o „Scoutingu“, prof. Galicza „O powstaniu listopadowym“, prof. Konopka „O Panu Balcarze Konopnickiej“, prof. Kfóla „O historii i kulturze Krakowa“, prof. uniw. krakowskiego Grabowskiego „O Kółtataju“.

Dnia 10. lutego zakończono I. półrocz.

Dnia 14. lutego odbył się powtórny egzamin dojrzałości abiturienta Mikuckiego Włodzimierza pod przewodnictwem em. prof. Dra Jana Wytrzensa.

Dnia 25. marca część uczniów VIII. klasy (6) z prof. Konopkiem odbyła wycieczkę do Krakowa dla poznania „Wesela“ Wyspiańskiego na scenie.

Dnia 4. maja wystawiono staraniem i przeważnie siłami Grona nauczycielskiego „Mazepę“ Słowackiego. Czysty dochód (308 K 16 h) przeznaczono na urządzenie wspólnej wycieczki uczniów do Krakowa i Wieliczki.

Wszystkim Paniom i Panom, którzy udziałem w przedstawieniu przyczynili się do tak wydatnego pomnożenia funduszu, składa dyrekcya najgorętsze podziękowanie.

W dniach 24.—26. maja młodzież Zakładu w liczbie 158 uczniów odbyła pod kierownictwem 9 członków grona nauczycielskiego wycieczkę naukową do Krakowa i Wieliczki. W ciągu trzech dni uczniowie zwiedzili najważniejsze zabytki, pomniki i muzea krakowskie, oraz saliny wielickie. W urządzeniu wycieczki komitet doznał gorliwej i skutecznej pomocy ze strony P. P. Akademików z Koła T. S. L., którzy zajęli się sprawą odpowiedniego pomieszczenia uczniów w Krakowie, oraz wyszukaniem dla nich dobrego i taniego jadła, a w wędrowce po zabytkach Krakowa okazali się doskonałymi przewodnikami. Za to serdeczne zajęcie się młodzieżą w czasie całej wycieczki, tudzież znizenie opłaty na pokrycie kosztów administracyi, oraz ofiarowanie 30 koron na fundusz ubogich uczniów Zakładu składa dyrekcya Szan. Zarządowi Akademickiego Koła T. S. L. wyrazy gorącego podziękowania. Niemniej serdeczne słowa podziękowania należą się imieniem Zakładu za szczere i gościnne przyjęcie, jakiego doznała młodzież w Wieliczce. Dzięki zabiegom starszego komisarza salin p. Feliksa Piestraka uzyskano wstęp do kopalń po minimalnych cenach a miłą niespodzianką dla młodzieży było ugoszczenie jej w kopalniach i po wyjściu z kopalń smacznym i obfitym posiłkiem. Na ręce P. Feliksa Piestraka, który szczególnie troskliwie i serdecznie zaopiekował się młodą drużyną, przesyła dyrekcya szczerą i gorącą podziękę Zarządowi Koła T. S. L. i „Czytelnicy wielickiej“. Korzyść z odbytej wycieczki będzie pewnie nie-

mała. Wspomnienia i wrażenia odniezione pozostaną dla młodzieży drogą pamiątką na życie.

Dnia 6. i 7. maja gościł w Zakładzie Generalny Wikaryusz ks. Prałat Jerzy Kólek z Frysztatu, odbywając inspekcję nauki religii katolickiej we wszystkich klasach.

Dnia 19. czerwca odbył lustrację nauki gimnastyki w Zakładzie fachowy inspektor P. Dr. Maryan Tokarski z Krakowa.

Przez cały rok szkolny odbywały się regularnie w każdą sobotę po południu, z wyjątkiem dni ślotnych, wycieczki uczniów pod kierownictwem naucz. Mondelskiego, często także innych nauczycieli bądź w celach naukowych, bądź dla rozrywki.

Dnia 20.—22. czerwca odbył się pisemny egzamin dojrzałości.

W ciągu roku przystępowała młodzież katolicka 3 razy, ewangelicka 2 razy do Sakramentu Pokuty i Ołtarza.

Dnia 6. lipca zakończono rok szkolny nabożeństwem dziękczynnym w kościele Braci Miłosierdzia i rozdaniem uczniom świadectw.

X. Statystyka uczniów.

1. Liczba uczniów):	W klasie										Razem
	Ia	Ib	II	III a	III b	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Z końcem roku szk. 1910/11	26 ¹	25	48 ¹	28 ¹	28 ¹	28	25	20	18	23	269 ⁴
Z początkiem 1911/12	43 ¹	23 ¹	21	26 ²	26	37 ¹	25 ²	19	21 ²	17	258 ⁹
W ciągu roku przybyło	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ogólna przeto liczba przyjętych	43 ¹	23 ¹	21	26 ²	26	37 ¹	25 ²	19	21 ²	17	258 ⁹
Z tych a) przyjęto świeżo:											
Na podstawie egzam. wstępnego	41 ¹	—	—	1	2	—	1 ¹	—	2 ²	—	47 ⁴
Z klasy niższej	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Powtarzających klasę	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) przyjęto ponownie:											
Z klasy niższej	—	23 ¹	20	21 ¹	20	37 ¹	21 ¹	19	19	17	197 ⁴
Powtarzających klasę	2	—	1	4 ¹	4	—	3	—	—	—	14 ¹
W ciągu roku opuściło zakład	2	2	—	2	1	3 ¹	1 ¹	—	2	—	11 ²
Liczba uczniów z końcem r.	41 ¹	21 ¹	21	24 ²	25	34	24 ¹	19	19 ²	17	245 ⁷
2. Według miejsca urodzenia było:											
Ze Śląska austr., a mianowicie:											
Z miasta Cieszyna	0 ¹	2	—	0 ¹	—	—	3	1	1	—	7 ²
Z powiatu cieszyńskiego	21	6	14	12	13	10	9	6	4	5	101
" bielskiego	9	8	4	7	6	4	3	4	7	1	53
" frysztackiego	8	4 ¹	2	3	3	17	7	5	6	8	64 ¹
" frydeckiego	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2
Z innych powiatów Śląska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Z innych krajów kor.	3	1	1	1 ¹	2	3	2	2	0 ²	1	16 ³
Z Królestwa polskiego (Rosya)	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Z Księstwa pozn. lub Śl. górń. (Niemcy)	—	—	—	1	—	—	0 ¹	—	1	1	3 ¹
Z innych ziem poza granic Austrii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	41 ¹	21 ¹	21	24 ²	25	34	24 ¹	19	19 ²	17	245 ⁷
3. Według języka ojczystego było:											
Polaków	41 ¹	21 ¹	21	24 ²	25	34	24 ¹	19	19 ²	17	245 ⁷
4. Według wyznania relig. było:											
Katolików (obrz. lat.)	27 ¹	13 ¹	16	14	12	23	13	9	16 ²	9	153 ⁵
Ewangelików (wyzn. augsb.)	14	8	5	9 ¹	13	9	11	8	3	8	89 ¹
Izraelitów	—	—	—	1 ¹	—	2	—	2	—	—	5 ¹
Razem	41 ¹	21 ¹	21	24 ²	25	34	24 ¹	19	19 ²	17	245 ⁷
5. Wiek uczniów:											
11 lat miało (ur. 1901 r.)	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
12 " " (" 1900 r.)	11 ¹	5 ¹	—	—	—	—	—	—	—	—	16 ²
13 " " (" 1899 r.)	13	3	2	2	2	—	—	—	—	—	22
14 " " (" 1898 r.)	9	6	8	3	6	5	—	—	—	—	37
15 " " (" 1897 r.)	4	6	9	6 ²	8	13	1	—	—	—	47 ²
16 " " (" 1896 r.)	—	1	2	7	8	9	8 ¹	1	—	—	36 ¹
17 " " (" 1895 r.)	1	—	—	4	1	2	7	6	0 ¹	—	21 ¹
18 " " (" 1894 r.)	—	—	—	2	—	5	7	6	7 ¹	3	30 ¹
19 " " (" 1893 r.)	—	—	—	—	—	—	1	3	3	1	8
20 " " (" 1892 r.)	—	—	—	—	—	—	—	3	6	7	16
21 " " (" 1891 r.)	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6
22 " " (" 1890 r.)	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
23 " " (" 1889 r.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Razem	41 ¹	21 ¹	21	24 ²	25	34	24 ¹	19	19 ²	17	245 ⁷

6. Według miejsca pobytu rodziców było:

Ze Śląska austr. mianowicie:

	I	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
a) z miasta Cieszyna	1 ¹	3	1	2 ²	1	2	3	4	2	2	21 ³
b) z poza Cieszyna	38	18 ¹	20	21	24	30	21	14	16	14	216 ¹
Z innych krajów kor.	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	3
Z poza granic Austrii	1	—	—	1	—	—	0 ¹	1	12	1	4 ³

Razem

7. Według stanu rodziców było:

Synów urzędników, nauczycieli, lekarzy i t. p.

„ rolników

„ rękodzielników i przemysłowców

„ robotników

„ prywatyzujących

7 ¹	6	2	4 ²	5	5	4	3	4	3	43 ³
8	7	11	15	11	11	8	8	7	5	91
12	3 ¹	3	1	7	12	11	5	3 ¹	3	50 ³
10	4	5	3	2	6	11	3	4	6	54
4	1	—	1	—	—	—	—	1 ¹	—	7 ¹

Razem

8. Klasyfikacja uczniów:

a) z końcem 1911/12 było:

Uzdolnionych chlubnie

Uzdolnionych

na ogół

Nieuzdolnionych

Do egzaminu poprawczego przeznaczono

Nieklasyfikowano (egz. uzup.)

	I	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
9	6	6	4	3	4	—	—	4	2	5	43
24 ¹	8	12	12 ¹	14	14	19	11	16	12	—	142 ²
7	4	2	3	4	5	—	—	—	—	—	25
1	2	—	5 ¹	4	10	—	—	1	0 ¹	—	23 ²
—	1 ¹	1	—	—	—	5	3	1 ¹	—	—	11 ²
—	—	—	—	—	1	0 ¹	—	—	—	—	1 ¹

Razem

b) Uzupełnienie klasyfikacji za 1910/11:

Do egzaminu poprawczego dopuszczono

Egzamin poprawczy zdało

Egzaminu nie zdało

Do egzaminu nie zgłosiło się

Do egzaminu uzupeln. dopuszczono

Egzamin uzupełniający zdało

Egzaminu nie zdało

Do egzaminu nie zgłosiło się

Przeto ostateczny rezultat klasyfikacyjny za r. 1910/11 był:

Uzdoln. chlubnie było

Uzdolnionych

„ na ogół „

Nieuzdolnionych „

Nie klasyfikowano

	Ia	Ib	II	IIIa	IIIb	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
—	2	2 ¹	—	1	—	1	1	3	—	—	10 ¹
—	2	2 ¹	—	1	—	—	1	3	—	—	9 ¹
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
8	5	6	—	1	1	7	3	5	6	—	42
15 ¹	14	31 ¹	16	18 ¹	23	14	17	18	17	—	178 ³
2	2	6	7	3	2	—	—	—	—	—	22
1	4	4	5 ¹	6	2	4	—	—	—	—	26 ¹
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1

Razem

9. Opłaty uczniów:	W k l a s i e										Razem
	I	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IV	V	VI	VII	VIII	
Płacących całą opłatę szkolną było:											
w I. półrozu	11 ¹	1	1	6 ¹	5	2	6	1	12 ²	—	344
w II. „	6	2	2	7	2	11	4	1	0 ²	1	36 ²
Od poł. opłaty było uwoln.											
w I. półroczu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
w II. „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Od całej opłaty było uwoln.											
w I. półroczu	31	22 ¹	20	20 ¹	21	34 ¹	19	18	19	17	221
w II. „	30 ¹	19 ¹	19	18 ²	23	23	20	18	19	16	211 ⁴
Opłata szkolna wyniosła wogóle:											
w I. półroczu K	360	30	30	210	150	60	180	30	90	—	1140
w II. „ K	180	60	60	210	60	330	120	30	60	30	1140
Razem K	540	90	90	420	210	390	300	60	150	30	2280
Taksy wstępne wyn. K	176.4	—	—	4.2	8.4	—	8.4	—	16.8	—	214.2
Datki na środki naukowe wyniosły . . . K	92.4	50.4	44.1	58.8	54.6	79.8	56.7	39.9	48.3	35.7	560.7
Taksy za duplikaty świadectw wyniosły K	10	4	—	—	—	—	—	—	—	—	14
Razem K	278.8	54.4	44.1	63	63	79.8	65.1	39.9	65.1	35.7	788.9
10. Na przedmioty względnie obowiązkowe i nadobowiązkowe uczęszczało:											
Na rysunki oddział I. . .	10 ¹	2 ¹	3	—	—	—	—	—	—	—	21 ²
„ rysunki, oddział II. . .	—	6	3	2 ¹	9	4	—	—	—	—	24 ¹
„ śpiew,	6	7	2	3	1	—	—	—	—	—	19
„ gimnastykę, oddział I.	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
„ „ „ II.	—	11	9	—	—	—	—	—	—	—	20
„ „ „ III.	—	—	—	10	11	—	—	—	—	—	21
„ „ „ IV.	—	—	—	—	—	6	6	5	—	—	17
11. Stypendya:											
Liczba stypendystów . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6
Ogólna kwota stypend. . .	—	—	—	—	—	—	—	—	360	600	960
12. Zapomogi udzielone przez Tow. „Pomocy Naukowej“.	2	—	2	2	3	2	3	2	3	3	23
Ogólna kwota zapomóg . .	60	—	100	60	110	60	130	60	110	110	800
Zapomogę z Wydz. kraj. śl. otrzymał	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	3
Zapomoga wynosiła	—	80	—	—	—	—	80	—	80	—	240

Nadto 60 uczniów znachodziło zdrowe i tanie pomieszczenie w bursie „Macierzy szkolnej“ zostającej pod zarządem prof. Fr. Popiołka i prof. Ekerta, 37 uczniów za opłatą 30 K miesięcznie, 23 za znacznie niższą cenę, 1 bezpłatnie; 16 uczniów pobierało obiady w bursie; z tych 3 za zniżoną cenę, 2 bezpłatnie, 13 uczniów otrzymywało bądź całkiem bezpłatnie, bądź za bardzo zniżoną cenę obiady i kolacje w „taniej kuchni“, utrzymywanej przez Polską Kongregację Maryańską Pań w Cieszynie.

XI.

PUSZKA UCZNIÓW

(pod zarządem prof. ks. Jana Stonawskiego).

Dochody :		K	h
Zostało w kasie z końcem roku 1910/11		3570	81
Składki grona		36	10
Z puszki		38	25
Subweneya Sejmu śląskiego za rok 1911 i 1912		200	—
Na listy składkowe uczniów złożono		1666	69
Dary (p. Dr. Kotas w Cieszynie 2 K; p. Mieczyniński w Białej 2 K 40 h; ks. Ścisłała w Dziedzicach 5 K; p. Koskowski w Warszawie 25 K 20 h)		34	60
Za wypożyczone książki		243	—
Z Wieczorku trzech wieszczów		52	70
Dary i składki na wycieczkę uczniów do Krakowa (p. prof. Konopek w Cieszynie 4 K; z przedstawienia „Mazepy“ 308 K 16 h; kl. I. 13 K 21 h; II.A 21 K 37 h; II.B 26 K 22 h; III.A 5 K 67 h; III.B 11 K 38 h; V. 30 K; VI. 9 K 53 h)		429	54
Inne dochody		21	52
Procent		131	81
	Razem dochodów	6425	02
Wydatki :		K	h
Książki do biblioteki ubogich uczniów		588	10
Oprawa książek biblioteki ubogich uczniów		188	71
Przybory naukowe (23) uczniów		65	70
Na koszt leczenia (25) uczniów		104	27
Inne zapomogi (odzież, pomoc stała lub przygodna na utrzymanie; 18 uczniów)		224	38
Wydatek ze składek na wycieczkę do Krakowa		429	54
Z puszki na wycieczkę		5	68
	Razem wydatków	1606	38
Z końcem roku szkolnego 1911/12 zostaje zatem w kasie		4818	64

**Wykaz składek, zebranych na „Puszkę“ przez uczniów zakładu
w czasie ferji Bożego Narodzenia.**

Klasa I.

Uczeń Bajer zebrał na listę 21 K 60 h; Bulawa 9 K; Glićcar 14 K; Jureczko 17 K; Kisiała 17 K; Koskowski 5 K; Kotula 6 K 06 h; Koział 4 K 40 h; Majdak 4 K 20 h; Ożana 18 K 70 h; Popiołkówna 16 K; Porosz 14 K 20 h; Prymus 10 K 50 h; Sikora 13 K; Szlauer Jan 11 K 98 h; Szlauer Karol 16 K 20 h; Szotkowski 1 K; Terlik 13 K 30 h; Tłoczek 24 K; Tomanek 8 K. Razem **245 K 14 h.**

Klasa II. A.

Böhm 3 K; Buchwałd 6 K; Czakon 15 K; Golik 8 K 50 h; Kajzar 4 K; Kolaczkówna 31 K 40 h; Kopel 13 K; Londzin 44 K 50 h; Machalica 3 K; Masny 6 K 45 h; Niemiec 6 K 70 h; Olszar 2 K 30 h; Pastucha 9 K; Schmidt 14 K; Strach 2 K 20 h; Teper 9 K 30 h. Razem **178 K 35 h.**

Klasa II. B.

Balcarek 14 K 70 h; Bartecki 14 K 60 h; Duława 11 K 50 h; Gabzdyl 1 K 70 h; Kłoda 18 K 80 h; Niemczyk 10 K 10 h; Niemiec 11 K 40 h; Nowok Alojzy 8 K 80 h; Nowak Paweł 10 K 80 h; Sembol 2 K; Sikora 6 K 30 h; Stec 10 K; Szczypka 7 K 30 h. Razem **128 K.**

Klasa III. A.

Cholewa 10 K; Duda 12 K 20 h; Flaczek 1 K; Gabryś 8 K 50 h; Gajdaczek 7 K 50 h; Hammak 11 K 10 h; Klyszech 4 K 60 h; Kobiela 21 K 60 h; Macurówna 54 K 10 h; Mamica 7 K; Opołka 1 K; Pajak 5 K; Probosz 11 K 10 h; Sikora 3 K 50 h; Szczuka 10 K 10 h; Wampuszyc 9 K. Razem **177 K 30 h.**

Klasa III. B.

Bączek 4 K; Bagiński 1 K 34 h; Fojkies 18 K 58 h; Franek 6 K 70 h; Góra 7 K 90 h; Kocur 19 K 10 h; Macura 8 K 40 h; Martinek 4 K 24 h; Pachol 5 K; Pończa 8 K 60 h; Przeczek 4 K; Rusz 8 K 65 h; Skulina 20 K 10 h; Trombik 7 K; Witoszek 22 K 70 h; Wojnar 2 K. Razem **148 K 31 h.**

Klasa IV.

Badura 3 K 80 h; Brachaczek 16 K 20 h; Branny 8 K 40 h; Ciahotny 11 K 50 h; Cieńciała 10 K 80 h; Danko 4 K 25 h; Firla 10 K 65 h; Friedel Mieczysław 11 K 20 h; Friedel Stanisław 8 K 60 h; Friedlówna 34 K 20 h; Frischer 37 K 90 h; Głombek 3 K; Grodyński 18 K; Gwózddek 12 K 20 h; Kołder 10 K 60 h; Koutnik 8 K; Malejka 5 K; Mokrosz 13 K 30 h; Obracaj 6 K 60 h; Polok 3 K 50 h; Pytlík 11 K 80 h; Rójek 8 K 20 h; Rżadek 3 K 10 h; Urbańczyk 8 K 40 h; Wojtek 10 K 60 h; Zembol 6 K 40 h. Razem **286 K 20 h.**

Klasa V.

Bolek 3 K 40 h; Buchta 11 K 40 h; Gieruszcak 5 K; Krzystek 7 K; Krzywoń 50 K; Machalica 2 K; Mola 3 K; Nowak Franciszek 9 K 10 h; Nowak Henryk 8 K; Nowak Karol 6 K 40 h; Orszulak 10 K; Rymorz 4 K; Skulina 12 K 20 h; Śliwka Jerzy 1 K 30 h; Staś 4 K; Stonawski 50 K; Szczepanek 1 K; Uher 9 K; Unucka 8 K 50 h. Razem **205 K 30 h.**

Klasa VI.

Buchwałdek 1 K; Donocik 2 K 30 h; Farny 30 h; Franek 1 K; Gańczarczyk 4 K; Hławiczka 3 K; Koch 8 K 50 h; Krużolek 1 K 05 h;

Kuglin 8 K 45 h; Machciński 7 K; Michejda 1 K; Serog 8 K 90 h; Skupień 9 K 40 h; Staszko 33 K 30 h; Trombik 80 h; Wałach 3 K; Wratny 5 K 60 h. Razem 98 K 60 h.

Klasa VII.

Czaputa 10 K; Franek 4 K 40 h; Głombek 1 K; Górniak 1 K 40 h; Goszyk 14 K; Jeżowicz 3 K 10 h; Hellstein 1 K; Kobieliusz 5 K; Kubisz 8 K 50 h; Markiton 1 K; Morcinek 3 K; Poloczek 12 K; Poppek 9 K; Rykała 6 K; Urbańczyk 6 K 90 h. Razem 86 K 30 h.

Klasa VIII.

Klejnot 1 K; Kotas 23 K 10 h; Maultz 5 K; Mazur 16 K 20 h; Musioł 12 K 60 h; Mżyk 20 K 08 h; Szolendra 2 K 32 h; Trombala 5 K; Włosok 7 K 80 h; Wojnar 20 K 09 h. Razem 113 K 19 h.

W całości zebrano kwotę 1666 K 69 h.

Wszystkim P. T. Ofiarodawcom za łaskawe datki wyraża dyrekcya najgorętsze podziękowanie.

XII. Wniosek

Sprawa fizycznego rozwoju i zdrowia młodzieży.

W roku ubiegłym równie, jak w latach poprzednich, dbano w miarę możliwości o zdrowie młodzieży i pomyślny jej rozwój fizyczny. Przez ścisłe przestrzeganie czystości w budynku szkolnym, przewietrzanie sal szkolnych i zapuszczanie podłóg olejem, pył pochłaniającym, starano się bodaj w małej części uchylić fatalne skutki niedomagań budynku. Sam bowiem lokal szkolny nie odpowiada zgoła celowi. Rozmiary sal szkolnych przeważnie bardzo szczupłe, w kilku klasach dający się dotkliwie odczuwać brak światła (w miesiącach zimowych odbywa się nauka prawie regularnie przy sztucznem oświetleniu), wadliwe i dla zdrowia uczących i uczniów bardzo szkodliwe ogrzewanie sal zapomocą piecyków żelaznych starej konstrukcyi, które nie dają nigdy jednostajnej temperatury, a blisko pieca siedzących uczniów narażają na stałe ziębienie się, trudność utrzymania w klasach czystego powietrza, przesyconego w porze zimowej wyziewami z okryć, które uczniowie z konieczności wnoszą do klasach i zawieszają na ścianach (brak bowiem w budynku zupełnie miejsca na szatnie lub choćby wieszadła na korytarzach), ciasnota korytarzy i klatki schodowej, wprost uniemożliwiająca uczniom opuszczanie klas w czasie przerw w dni niepogodne, brak przedsiionków w ustępach, brak odpowiedniego podwórza dla rekreacyi na przerwach w dni pogodne, brak sali gimnastycznej, sali egzortacyjnej, sali rysunkowej, zupełny brak lokalu na pomieszczenie tak gorąco zaleconych w nowym „Planie“ pracowni dla wolnych ćwiczeń uczniów w zakresie nauk przyrodniczych — oto niedomagania, które dowodzą, że budynek ten, przerobiony z domu mieszkalnego na szkołę, nie zaspokaja nawet elementarnych wymagań higieny

i pedagogii i zastąpienie go w najkrótszym czasie nowym gmachem jest dla Zakładu koniecznością.

Przystanki między godzinami spędzali uczniowie w dni pogodne z konieczności przed budynkiem, na ulicy, gdzie nie mogą zgoła używać swobody i ruchu — z wielką szkodą dla zdrowia.

W wypadkach chorób uczniowie doznawali opieki ze strony tutejszych lekarzy, przede wszystkim P. Dra R. Doryka, starszego lekarza pow. Dra Jana Pustówki, Dra Józefa Schmidta, także P. P. Dra Czakerta i Dra Reicherta. Starszy lekarz Dr. Jan Pustówka przeprowadził na prośbę dyrekcji w miesiącu maju szczepienie wszystkich uczniów i członków grona, mających wziąć udział w wycieczce do Krakowa i Wieliczki (170 osób). Za trud, podejmowany bezinteresownie dla dobra młodzieży Zakładu Dyrekcya składa wymienionym Panom najgorętsze podziękowanie.

Obok nauki gimnastyki, której młodzież oddawała się, jak dawniej, z zamiłowaniem, dostarczały uczniom sposobności do użycia zdrowego ruchu i wypoczynku na świeżem powietrzu wspólne wycieczki w okolice, odbywane regularnie w każdą sobotę przez cały rok szkolny pod kierownictwem zast. naucz. Mondelskiego, często także innych nauczycieli.

Podobnie, jak w 2 latach poprzednich, i w tym roku 3 uczniowie Zakładu spędzą część wakacyi na „Kolonii“ Twa, naucz. szkół wyższych w Podsobniu (pod Liskiem), znachodząc w ten sposób możliwość pokrzepienia wątłych sił i wzmocnienia zdrowia.

Nauka zręczności

(pod kierownictwem naucz. A. Kozła).

Nauki zręczności, zaprowadzonej przed dwoma laty w Zakładzie, udzielano także w ubiegłym roku szkolnym w czasie od 1. listopada do 1. kwietnia.

Lekeye, w których brało udział 12 uczniów z kl. III. i IV., odbywały się w sobotę po południu, trwały po 2 godziny i dłużej.

Zajmowano uczniów w tym roku ćwiczeniami z działu stolarskiego. Uczestnicy kursu pracowali pilnie i chętnie.

Wolne ćwiczenia uczniów klasy VI. w zakresie zoologii

(pod kierownictwem prof. Wł. Wajdowicza).

Całe I. półrocze poświęcono zoologii i histologii. Przeprowadzono sekcję żaby, królika, chrabąszcza majowego, karaczana wschodniego, szezeżni rzecznej i skójki malarskiej. Zbadano pod mikroskopem pasożyty właściwe żabie i karaczanowi. Tkanki ludzkie i zwierząt kręgowych badano częściami na preparatach gotowych, częściami przez uczniów sporządzonych. W pracowni brało udział 7 uczniów, którzy sami zebrali potrzebny materiał preparacyjny. Uczestnicy podzieleni byli na 2 grupy, każda pracowała po 2 godziny tygodniowo.

Wolne ćwiczenia uczniów klasy VII. w zakresie fizyki (pod kierownictwem zast. naucz. Józefa Sprechera).

Ćwiczenia, prowadzone w tym roku szkolnym od stycznia, miały na celu uzupełnienie i pogłębienie zwyczajnej nauki w klasie. Wykonywano ćwiczenia z zakresu mechaniki ogólnej (równia pochyła, wahadło, ważenie, wyznaczanie gęstości), mechaniki ciał sprężystych (wyznaczanie gęstości przy pomocy zastosowania prawa Archimedeasa dla cieczy i gazów, prawa naczyń połączonych i t. d.), z zakresu chemii, z nauki o cieple (wyznaczanie ciepła właściwego różnych ciał, temperatury wrzenia eteru, alkoholu, ciepła rozpuszczalności soli w wodzie. Spostrzeżenia kontrolowano rachunkiem, a niekiedy wykresem.

W pracach brało udział 14 uczniów klasy VII. w trzech grupach po 2 godziny.

Kurs ćwiczeń w strzelaniu.

W ćwiczeniach w strzelaniu brali udział, podobnie jak w zeszłym roku, uczniowie VII. i VIII. klasy. Uczestnicy kursu w liczbie 24 poznali naprzód urządzenie i części składowe karabinu wojkowego, jego cel i działanie, potem uczyli się mierzyć do tarczy, oraz strzelać kapslami na małą odległość. Nauczywszy się potem oceniać odległość, przeszli do strzelania ostrymi nabojami na wojskowej strzelnicy, mierząc do mniejszych i bardziej odległych tarcz. Nauka trwała od listopada do końca maja. Zakończono ją próbą strzelania o nagrodę. Kierownikiem kursu był porucznik piechoty, p. Kreičizik.

Spis uczniów przy końcu roku szkolnego 1911/12.

Uczniowie chlubnie uzdolnieni oznaczeni są drukiem rozstrzelonym.

I. klasa. Bajer Jan, Bajtlik Jan, Bulawa Józef, Bystroń Edward, Czupryna Alojzy, Dancel Jan, Faja Józef, Francus Andrzej, Gajdzica Paweł, Gawłowski Rudolf, Glajcar Ernest, Goryl Jan, Jureczko Stefan, Kajzar Gustaw, Kisiał Franciszek, Koskowski Bronisław, Kotula Hugo, Koziel Paweł, Kubaczka Otton, Majdak Jan, Małysz Karol, Maulitz Józef, Ochodek Oswald, Ożana Paweł, Porosz Franciszek, Prymus Adolf, Rybiński Rudolf, Sikora Jerzy, Stonawski Jan, Stonawski Jan, Szczuka Jerzy, Szlauer Jan, Szlauer Karol, Szotkowski Józef Jan, Szotkowski Józef, Terlik Tadeusz, Tłoczek Floryan, Tomanek Alfred, Waszek Henryk, Węglarzy Albert, Zubek Rudolf, Popiołkówna Marya (pryw.). Razem 41 i 1 prywatystka.

II. A klasa. Böhm Karol, Buchta Józef, Buchwald Sylwester, Cielepa Franciszek, Czakon Bruno, Golik Ernest, Goszyk Józef, Hławiczka Andrzej, Kopel Albert, Machalica Józef,

- Masny Karol, Niemiec Paweł, Olszar Jan, Pastucha Rudolf, Schmidt Wiktor, Strach Franciszek, Teper Tadeusz, Unucka Henryk, Wałach Karol, Wieliczka Jan, Wojnar Rudolf, Kolaczkówna Marya (pryw.). Razem 21 i 1 prywatystka.
- II. B klasa.** Balcarek Franciszek, Balcarek Ludwik, Barteczki Teofil, Duława Rudolf, Gabzdyl Teofil, Gajdaczek Antoni, Gleic Alojzy, Hadyna Jan, Kłoda Karol, Kurowski Józef, Niemiec Karol, Niemczyk Wiktor, Nowak Paweł, Nowok Alojzy, Pustówka Karol, Rakowski Jan, Sembol Izidor, Sikora Jan, Stec Franciszek, Szczypka Franciszek, Zabawski Władysław. Razem 21.
- III. A klasa.** Bocek Alojzy, Cholewa Gustaw, Duda Franciszek, Flaczek Paweł, Gabrys Jan, Gajdaczek Alojzy, Hannak Ernest, Klyszcz Jan, Kobiela Ludwik, Koch Herman, Kubisz Stanisław, Mamica Jan, Opołka Ludwik, Pająk Józef, Probosz Paweł, Pudelko Antoni, Rymorz Paweł, Sikora Adam, Sikora Franciszek, Suchanek Karol, Szczuka Karol, Urbanek Justyn, Wampuszyc Edward, Wawrzacz Jan, Kochówna Eleonora (pryw.), Macurówna Wanda (pryw.). Razem 24 i 2 prywatystki.
- III. B klasa.** Bachowski Roman, Bączek Karol, Bagiński Ign., Fojkies Józef, Franek Alojzy, Góra Jan, Heczko Józef, Kiedroń Franciszek, Kocur Franciszek, Lasota Jan, Macura Leonard, Martinek Konrad, Niemiec Jan, Pachoł Engelbert, Pończa Jan, Przeczek Robert, Rusz Józef, Sabela Paweł, Skulina Alojzy, Sztefek Franciszek, Trombik Jerzy, Witoszek Wilhelm, Wojnar Jan, Wojtek Władysław, Żagan Erwin. Razem 25.
- IV. klasa.** Badura Jerzy, Brachaczek Rudolf, Branny Fr. Andrzej, Branny Fr. Karol, Ciahotny Jan, Cienciała Alojzy, Danko Tadeusz, Firla Jan, Friedel Mieczysław, Friedel Stanisław, Frischer Mojżesz, Głombek Józef, Górniak Józef, Grodyński Stanisław, Gwózddek Sylwester, Kolder Henryk, Koutnik Emil, Malejka Leon, Matuszek Ernest, Michejda Władysław, Mokrosz Alojzy, Obracaj Adam, Pindur Jan, Polok Leopold, Pytlik Gustaw, Rojek Ludwik, Rząddek Stanisław, Sikora Paweł, Szmaja Antoni, Urbanczyk Erwin, Węglorz Franciszek, Weiss Herman, Wojtek Jan, Zembol Maksymilian. Razem 34.
- V. klasa.** Bolek Jan, Buchta Ferdynand, Gieruszczak Wiktor, Krzystek Józef, Krzywoń Karol, Liberda Jan, Macura Władysław, Mola Alojzy, Nowak Franciszek, Nowak Henryk, Nowak Karol, Orzulak Jan, Poloczek Rafał, Rymorz Paweł, Skulina Wiktor, Śliwka Jerzy, Śliwka Karol, Sojka Jan, Staś Karol, Stonawski Paweł, Szczepanek Rudolf, Uher Augustyn, Unucka Leon, Zych Ludwik. Razem 24.
- VI. klasa.** Buchwałdek Franciszek, Donocik Alojzy, Farny Tadeusz, Franek Jan, Gańczarczyk Franciszek, Hławiczka Sta-

n i s ł a w , Koch Maksymilian, Krużolek Jan, Kuglin Wilhelm, Machciński Ignacy, Michejda Tadeusz, Serog Wiktor, Siemienik Alojzy, Siwek Józef, Skupień Ludwik, Staszko Adam, Trombik Karol, Wałach Adam, Wratny Adolf. Razem 19.

VII. klasa. Czaputa Józef, Franek Karol, Głombek Franciszek, Gószek Oskar, Górniok Andrzej, Hellstein Józef, Janik Antoni, Jeżowicz Jan, Kobielski Tomasz, Kocych Karol, Kubisz Jerzy, Markiton Konrad, Morcinek Jan, Ochodek Józef, Podgórny Jan, Poloczek Józef, Popek Ferdynand, Rykała Paweł, Świba Stanisław, Urbańczyk Józef, Zieliński Józef. Razem 21.

VIII. klasa. Buchta Henryk, Cieñciała Edward, Hławiczka Karol, Klejnot Alojzy, Kotas Ferdynand, Kozieł Karol, Kubiczek Karol, Lazar Adolf, Maulc Karol, Mazur Franciszek, Musioł Karol, Mżik Józef, Szotdra Henryk, Trombala Franciszek, Unucka Jan, Włosok Jan, Wojnar Jan. Razem 17.

Wykaz książek

które w roku szkolnym 1912/13

Klasa I.	Klasa II.	Klasa III.	Klasa IV.
Wielki katechizm religii kat. dla szkół średnich. Kraków 1903. opr. K 1-80	Wielki katechizm religii kat., jak w I klasie. Samolewicz. Związła gramatyka jęz. łacińsk. Steiner i Scheindler. Ćwiczenia łacińsk. dla II. kl. oprac. Frączkiewicz-Próchnicki. Lwów 1908. Wyd. 5 opr. 2. —	Ks. Dąbrowski. Hist. zakonu starego. Wyd. 5. 1911. opr. K 1-70	Ks. Dąbrowski. His. bibl. zakonu nowego. opr. K 1-7
Samolewicz. Związła gramatyka języka łac. Wydanie 2-6. Lwów 1907. opr. K 1-1	Samolewicz-Sołtyśki. Ćwiczenia łac. dla I. klasy. oprac. Frączkiewicz-Próchnicki. Wyd. 5. Lwów 1907. opr. K 1-20	Ks. Jougan. Liturgika kat. Wyd. 1-3. Lwów 1902. opr. K 1-40	Samolewicz - Sołtyśki Gramatyka jęz. łac. C. II. jak w klasie III. Próchnicki. Ćwicz. dla kl. IV. Wyd. 1-1
Konarski. Związła gram. języka polsk. Lwów 1902. opr. K 1-50	M. Reiter. Czytania polskie dla II. kl. Lwów 1911. opr. K 3-40	Corn. Nepos. Wyd. Pałocka-Zawiliński. opr. K 1-30	Fiderer. Gramat. j. greck. jak w kl. I. Wyd. 3.
Dr. M. Reiter. Czyt. polskie. Lwów 1910. opr. K 3-1	German i Petelenz. Ćwiczenia niemieckie dla II. kl. Wyd. 5. Lwów 1907. opr. K 2-20	Fiderer. Gram. jęz. gr. Wyd. 3-4. Lwów 1909. opr. K 3-1	Taborski - Winkowski. Ćwiczenia greck. Wyd. 2.
German i Petelenz. Ćwiczenia niemieckie dla I. kl. opr. St. Gayczak. Lwów 1910. Wyd. 7. opr. K 2-40	Siwak. Geografia dla II. i III. kl. Lwów 1911. K 3-20.	Winkowski - Taborski. zast. P. Passowicz. Ćwicz. gr. Wyd. 3. Lwów 1910. opr. K 3-1	Małeckii Gramatyka j. polsk. szk. jak w kl. I. W. Próchnicki i K. W. Clechowski. Wyp. polskie t. IV. Lwów 1911. opr. K 3-1
Romer. Geografia Lwów 1904. Wyd. 2. z atlasem. K 3-20.	Semkowicz. Opowiadania z dziejów powszechnych. Cz. I. Wyd. 3. Lwów. 1907. opr. K 2-1	Małeckii. Gram. jęz. pol. Wyd. 9-10. Lwów 1906. opr. K 2-40	German-Petelenz. Ćwiczenia niem. dla kl. Wyd. 4. opr. Gayczak. Lwów 1910. opr. K 3-1
J. Kranz. Arytmetyka na kl. I. Kraków 1911. opr. K 1-50	J. Kranz. Arytmetyka na kl. II. Kraków 1910. opr. K 1-50	Czubek-Zawiliński. Wypisy polskie dla III. klasy. Wyd. 2. Kraków 1904. opr. K 1-20	Jahner. Deutsche Grammat. jak w kl. III. Wyd. 5. Lwów 1911. opr. K 2-80.
J. Kranz. Geometria poglądowa na klasę I. Kraków 1910. opr. K 1-50	J. Kranz. Geometria poglądowa na kl. II. Kraków 1910. opr. K 1-40	Jahner. Deutsche Grammat. Wyd. 3. Lwów 1907. opr. K 2-20	Semkowicz. Opow. dziej. powsz. Cz. I. Wyd. 2. Lwów. 1810. opr. K 1-1
Nussbaum Wiśniowski. Podręcznik zoologii dla niższych klas szkół śred. Wyd. 1-3. Lwów 1906. K 3-60	Nussbaum-Wiśniowski. Podręcznik zoologii dla niższych klas szkół śred. jak w kl. I.	Baranowski - Dziedzicki. Geogr. pow. Wyd. 11 i 12. Lwów 1906. opr. K 3-1	Benoni-Majerski. Geogr. austr.-węg. monarchii. Wyd. 1. Lwów 1907. opr. K 1-1
Rostański. Botanika szk. na klasy niższe. Wyd. 6. i 7. Kraków 1907. opr. K 2-60	Rostański. Botanika szk. dla klas niższych jak w kl. I.	Semkowicz. Opowiad. z dziej. powsz. Cz. II. Wyd. 2. Lwów 1902. opr. K 2-1	Dziwiński. Podręcz. aryt. i algebr. Wyd. 4. Lwów 1910. opr. K 1-1
		J. Kranz. Arytmetyka na kl. III. Kraków 1910. opr. K 1-80	A. Łomnicki. Geografia. Cz. I. Lwów 1910. opr. K 1-1
		J. Kranz. Geometria poglądowa na kl. III. Kraków 1910. opr. K 1-80	Kawecki i Tomaszewski. Fizyka dla niż. szkół śred. jak w kl. Duchowicz - Wiśniowski. Wiadom. z chem. i mineral.
		Kawecki i Tomaszewski. Fizyka dla niższ. klas szkół śred. Wyd. 4-6. Kraków 1910. opr. K 2-1	

żek szkolnych,

w tut. Zakładzie będą używane.

Klasa V.	Klasa VI.	Klasa VII.	Klasa VIII.
s. Jeż, Nauka wiary, część I. Kraków 1899, opr. K 2—	Ks. Jougan. Dogmatyka szczegółowa. Lwów 1908. opr. K 2—	Ks. Szczeklik. Etyka kat. Wyd. 2—4. Tarnów 1908. opr. K 2—	Ks. Jougan. Hist. kościoła katol. W. 1—3. Lwów 1907. opr. K 2—
ivius. Wyd. Majchrowicza. Lwów 1893. opr. K 2—	Sallustius, Catilina. Wyd. Linker-Sołtysik. opr. K —'60	Cicero. De imp. Cn. Pomp. Wyd. Kornitzer-Sołtysik. K 0 60	Horatius. Wyd. Dolnicki i Librewski. opr. K 1'50
Ovidius. Wyd. Skuniewiczza opr. K 1'60	Vergilius. Wyd. Eichler-Rzepiński. opr. K 1'30	Cicero. Pro Milone. Wyd. Nohl-Bednarski. K 0 80	Tacitus. Wyd. Weidner-Staromiejski. opr. K 2'20
amolewicz - Sołtysik. Gramatyka jęz. łacińskiego. Część II. jak w III. W. d. 5—7.	Cicero in Catilinam. Wyd. Kornitzer-Sołtysik. opr. K —'70	Cicero. Laelius. Wyd. Kornitzer-Sołtysik. opr. K 0 60	Samol.-Sołtysik. Gram. łac. Cz. II., jak w III. kl.
Fiderer. Chrestom. z pism Xenofonta. Wyd. 1—4. Lwów 1902. opr. K 2'40	Samolewicz-Sołtysik. Gramatyka jęz. łac. Cz. II. jak w kl. III.	Vergilius. W. Rzepiński. Samol.-Sołtysik. Gram. jęz. łac. Część II. jak w kl. III.	Sofokles, Autygonia wyd. Schubert-Majchrowicz opr. K 1'12
Homera Iliada. Część I. Wyd. Scheindler-Sołtysik. Lwów 1892. opr. K 1'20	Fiderer. Chrest. z pism Xenof jak w kl. V.	Homera Odyssea. Wyd. Christ-Jezienicki. opr. K 2'40	Plato, Wybór pism. opr. Jędrzejowski, jak w kl. VII.
Fiderer. Gram. j. grec. Wyd. 1—3. Lwów 1906. opr. K 3—	Homera Iliada. Cz. I. i II. Wyd. Scheindler-Sołtysik. Lwów 1899. opr. K 2'70	Demostenes. Wydanie Wotke-Schmidt. opr. K 1'40	Homera Odyssea, jak w VII. kl.
F. Próchnicki i K. Wojciechowski Wyp. polskie t. V. Lwów 1911. opr. K 3'80	Herodot. Wyd. Terlikowskiego. Wiedeń 1900. opr. K 2'20	Platon. Wybór pism. opr. Jędrzejowski. Lwów 1912. K 3—	Fiderer. Gramat. jęz. greck. jak w III. kl.
Julius Ippoldt und Adolf Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschul. I. Teil. V. Kl. Wyd. 2 Lwów 1907. K 4—	Plutarch. Żywot Katoną st. zast. Krajewski. K 1'50	Fiderer. Gramatyka jęz. greck. jak w kl. III.	Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego. Część II. jak w kl. VII.
Zakrzewski. Historia powszechna. Część I. Wyd. 1—4. Kraków 1902. opr. K 2'40	Fiderer. Gramat. jęz. greck. jak w kl. III.	Wyp. pol. Tarnowskiego i Wójcika. Cz. I. jak w klasie VI. wyd. 1—3.	Ippoldt. Deutsches Lesebuch für die VIII. Kl. Lwów 1909. opr. K 4—
Dziwiński. Jak w IV.	Tarnowski i Wójcik. Wypisy polskie. Część I. Wyd. 3—4. Lwów 1909. opr. K 3'30	Wyp. pol. Tarnowskiego i Próchnickiego. Cz. II. Wyd. 1—4. Lwów 1911. opr. K 3'60	Głabiński-Finkel. Hist. i statystyka austr.-węg. monarchii. Wyd. 1—3. Lwów 1904. opr. K 2—
Wiśniowski. Mineralogia i geologia. Wyd. 1—2. Lwów 1906. opr. K 3—	Jul. Ippoldt und Adolf Stylo: Deutsches Lesebuch für die VI. Kl. opr. K 4—	Ippoldt-Stylo. Deutsch. Leseb. für die VII. Kl. Lwów 1907. opr. K 4—	Dziwiński. Zasady algebry. jak w kl. VII.
Mocnik - Maryniak, Geomerya dla wyższych klas. Lwów 1902 opr. K 4.	Zakrzewski. Historia powszechna. Cz. I. Wyd. 1—4. Kraków 1902. opr. K 2'40	Zakrzewski. Histor. paw. Cz. III. jak w kl. VI.	Mocnik-Maryniak Geomerya dla wyż. kl. jak w kl. VII.
Rostański. Botanika szk. dla klas wyższ. Wyd. 2—4. Kraków 1911. opr. K 3'20	Część II. Wyd. 1—4. Kraków 1906. opr. K 2'40	Dziwiński. Jak w kl. VI.	Kranz. Logarytmy, jak w kl. VI.
	Część III. Wyd. 1—2. Kraków 1903. opr. K 2'80	Mocnik-Maryniak. Geom. dla wyż. kl. jak w kl. V.	Kawecki i Tomaszewski. Fizyka dla wyż. klas szkół śred. jak w kl. VII.
	Dziwiński. Podręcznik arytmetyki i algebry. Wyd. 3. Lwów 1906. opr. K 4—	Kranz. Logarytmy, jak w kl. VI.	Lindner - Kulczyński. Wykład psychologii. Kraków 1908. opr. K 2'20
	Mocnik-Maryniak. Geom. dla wyż. kl. jak w kl. V.	Kawecki i Tomaszewski. Fizyka dla wyż. klas. Wyd. 3—4. Kraków 1906. opr. K 3'40	
	Kranz Logarytmy. Kraków 1902. opr. K 1'20	Tomaszewski Chemia. Wyd. 2—4. Kraków 1906. opr. K —'70	
	J. Nußbaum. Zoologia da klas wyż. szk. śred. Lwów 1909. opr. K 3—	Nuckowski. Początki logiki ogól. Kraków 1903. opr. K 2—	

Ogłoszenie.

Wpisy do klasy I. przed feryami odbywać się będą dnia 8. lipca rano od 8 do 10. godz. Egzamin wstępny rozpocznie się tegoż dnia o godz. 10., naprzód w części piśmiennej, następnie w ustnej.

Wpisy do klasy I. po feryach, oraz wpisy uczniów nowo wstępujących do klas innych odbywać się będą dnia 15. września od godz. 3.—5. po południu i dnia 16. września od godz. 7 $\frac{1}{2}$ do 9. rano. Egzamin wstępny do klasy I. odbędzie się dnia 16. września o godz. 9. rano.

Przyjęcie do klasy I. jest zależne od egzaminu wstępnego, przy którym wymaga się z religii takich wiadomości, jakich nabyć można w pierwszych czterech latach szkoły ludowej, z języka polskiego i niemieckiego biegłości w czytaniu i pisaniu, znajomości najgłówniejszych rzeczy z nauki o formach, biegłości w rozbiórce gramatycznym zdań rozwiniętych i znajomości ortografii, z rachunków biegłości w czterech działaniach rachunkowych liczbami całymi.

Powtórzenie egzaminu wstępnego w tym samym roku nie jest dozwolone ani w tym ani w innym zakładzie na mocy rozp. min. z dnia 2. stycznia 1886 roku. W razie wprowadzenia w błąd dyrekcyi w tym względzie nastąpi wydalenie ucznia z zakładu (wyjątkowo dopuszczalne jest powtórzenie egzaminu wówczas, jeśli pierwszy egzamin, złożony niepomysłnie, odbywał się w zakładzie o innym języku wykładowym i wypadł według orzeczenia komisji niepomysłnie skutkiem niewystarczającej znajomości tego języka u kandydata).

Egzamina wstępne do klas od II.—VIII., oraz poprawcze i uzupełniające dla klas od I.—VIII., odbywać się będą 17. września od godz. 8. do 12.

Wpisy uczniów do klas od II.—VIII. odbywać się będą dnia 17. września od godz. 4 do 6. Uczniowie mają przedłożyć przy wpisach ostatnie świadectwo szkolne.

Wszyscy nowo wstępujący uczniowie mają się zgłaszać do zapisu w kancelaryi dyrekcyi w towarzystwie rodziców albo ich zastępców i wykazać się metryką (listem rodzynym) i świadectwem szkoły ludowej, jeżeli do niej uczęszczali, a jeżeli chcą wstąpić do klasy II., III., IV., V., VI., VII. lub VIII., ostatniem świadectwem szkolnem, zaopatrzonem uwagą, że uczeń może być przyjęty w innym zakładzie; nadto mają złożyć takse wstępną w kwocie 4 K 30 h, a wszyscy uczniowie bez wyjątku datkę na środki i zbiory naukowe w kwocie 2 K 10 h, oraz na przybory do zabaw i na atrament po 1 K.

Uczniowie repetenci, których uznano za niezdolnionych do następnej klasy, oraz tacy uczniowie nie powtarzający klasy, którzy otrzymali w obydwu półroczach z połowy lub więcej przedmiotów stopień niedostateczny, muszą zakład opuścić.

Podania o pozwolenie pozostawienia ucznia takiego w zakładzie, jako też podania o pozwolenie powtórzenia egzaminu

z jednego przedmiotu po wakacjach, należy wnosić do c. k. Rady szkolnej krajowej, śląskiej w Opawie na ręce Dyrekcji zakładu najpóźniej do 12. lipca.

Rok szkolny 1912/13 rozpocznie się dnia 18. września o godzinie 9. rano uroczystem nabożeństwem.

W myśl instrukcyi wydanych przez c. k. śląską Radę szkolną krajową dla gospodarzy i odpowiedzialnych nadzorców rodzice i opiekunowie uczniów albo ich zastępcy są obowiązani porozumiewać się z dyrekcją zakładu co do odpowiedniego pomieszczenia swoich wychowanków na tak zwanych stancyach (kwaterach). Szkoła bowiem tylko wtedy może zapobiegać skutecznie licznym szkodliwym wpływom zewnętrznym, na które jest narażona kształcąca się młodzież, jeżeli w swoich usiłowaniach doznaje pomocy ze strony opieki domowej. Gospodarze i odpowiedzialni nadzorcy, życzący sobie utrzymywać uczniów tutejszego zakładu na stancyi, mają się starać o pozwolenie na to u dyrekcji zakładu, poczem otrzymają od niej „Przepisy dyscyplinarne“ i „Pouczenie“ wydane dla nich przez c. k. Radę szkolną krajową, których odbiór stwierdzą własnoręcznym podpisem na rodowodzie ucznia. Z treścią tych książeczek mają się dokładnie zapoznać celem skutecznego sprawowania nadzoru i przestrzegania porządku domowego i obowiązków, jakie na nich ciążyą wobec powierzonej ich pieczy młodzieży szkolnej.

U osób, które się nie postarają o pozwolenie trzymania u siebie uczniów na stancyi, nie będzie wolno uczniom tutejszego zakładu mieszkać.

W Cieszynie, dnia 6. lipca 1912.

Wiktor Schmidt,
c. k. dyrektor.

XIV.

Spis rozpraw i prac

zamieszczonych w dotychczasowych sprawozdaniach szkolnych
tutejszego zakładu.

1. Z roku: 1895—6. Historia rzymska Kajusa Wellejusa Paterkula. Ks. I. Przełożył na język polski i wstępem zaopatrzył Józef Ostrowski.
2. Z roku: 1896—7. Historia rzymska Kajusa Wellejusa Paterkula. Ks. II. Przełożył Józef Ostrowski.
3. Z roku: 1897—8. Kilka druków polsko-śląskich z zeszłego i pierwszej połowy bieżącego stulecia z szczególniejszem uwzględnieniem innych książek polskich, używanych przez ludność polską w Księstwie Cieszyńskim, — przez ks. Józefa Londzina.
4. Z roku: 1898—9. I. Przekłady z literatury ruskiej. II. Z nie tłumaczonych poezyi łacińskich Kaz. Sarbiewskiego. III. Aforyzmy — przez Piotra Parylaka.
5. Z roku: 1899—1900. Ifigenia na Taurydzie. Dramat w 5 aktach Goethego. Wierszem miarowym przełożył Piotr Parylak.
6. Z roku: 1900—1901. Zaprowadzenie języka polskiego w szkołach ludowych w Księstwie Cieszyńskim. Napisał ks. Józef Londzin.
7. Z roku: 1901—1902. Stan szkół ludowych w Księstwie Cieszyńskim na początku XIX. stulecia. Napisał ks. Józef Londzin.
8. Z roku: 1902—1903. O poezyi ludowej na Śląsku cieszyńskim. Napisał dr. Ernest Farnik.
9. Z roku: 1903—1904. Bibliografia druków polskich w Księstwie Cieszyńskim. Zestawił ks. Józef Londzin.
10. Z roku: 1904—1905. Szkice z dziejów kultury Śląska. Napisał prof. Fr. Popiołek.
11. Z roku: 1905—1906. Miasta na Śląsku; zarys ich dawnego stroju. Napisał prof. Fr. Popiołek.
12. Z roku: 1906—1907. Materyały do dziejów miast w Księstwie Cieszyńskim. Napisał prof. Fr. Popiołek.
13. O ruchach centralnych na krzywych, stopnia drugiego. Napisał prof. Edmund Wierzbicki.
14. Poczucie misyi u Słowackiego przed r. 1831. Napisał prof. Henryk Maurer.
15. Kilka słów o sposobie prowadzenia lektury łacińskiej w gimnazyum. Napisał dyr. Wiktor Schmidt.
16. Powstanie listopadowe w poezyi niemieckiej. Napisał prof. Jan Galicz.

